

Uredništvo - uprava: Ljubljana,
Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004Mesečna naročnina 18 lir, za
izposojnino 31.50 lir.Cek. rač. Ljubljana 10.650 za
naročnino, in 10.394 za inserate
Rokopisov ne vračamo

SLOVENE

JANUAR 1944

25
TOREK

Nordfront im schweren Abwehrkampf

Am Ilmensee und zwischen Pripjet und Beresina Sowjet-
angriffe gescheitert - Neue Sowjetlandversuche bei Kertsch
abgewiesen - Erfolgreiche Luftangriffe auf die Landungsflotte
bei Nettuno

Aus dem Führerhauptquartier, 24. Januar, DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Bei Kertsch traten die Sowjets erneut zu stärkeren Angriffen an und versuchten gleichzeitig neue Kräfte zu landen. Sie wurden unter hohen blutigen Verlusten abgewiesen. In einer Einbruchsstelle sind noch heftige Kämpfe im Gange.

Zwischen Pripjet und Beresina scheiterten auch gestern alle Durchbruchversuche der Bolschewisten. In den schweren Abwehrkämpfen der letzten Tage haben sich hier unter Führung des Oberstleutnant Klasing da Grenadierregiment 446 mit den unterstellten Sicherungsbataillonen 738 und 793 und das II. Bataillon des Grenadierregiment 464 unter Führung des Hauptmanns Emmerling besonders bewährt.

Nördlich Newel brachen wiederholte, von Panzern unterstützte Angriffe der Sowjets in unserem Abwehrfeuer zusammen.

Nördlich des Ilmensees und südwestlich Leningrad stehen unsere Truppen weiter in schwerem Abwehrkampf. Sie schlugen die mit überlegenen Kräften vorgetragenen, den ganzen Tag über andauernden starken feindlichen Angriffe ab oder fingen sie auf. Dabei wurden allein südwestlich Leningrad 57 sowjetische Panzer vernichtet. In einigen Abschnitten wird

mit eingebrochenen feindlichen Kampfgruppen erbittert gekämpft.

Südöstlich Leningrad räumten unsere Truppen, vom Feind ungehindert, einen vorspringenden Frontbogen und bezogen neue vorbereitete Stellungen.

An der süditalienischen Front scheiterten wiederholte starke auf breiter Front vorgetragene Angriffe des Feindes nach schweren Kämpfen.

Im Landekopf von Nettuno haben sich noch keine grösseren Kampfhandlungen entwickelt. Feindliche Aufklärungskräfte wurden zurückgeworfen.

Deutsche Kampf-, Torpedo- und Jagdflugzeuge griffen die Kriegsschiffe der feindlichen Landungsflotte an. Ein Zerstörer wurde mit Sicherheit, ein weiterer wahrscheinlich versenkt. Ein Kreuzer, ein anderes kleines Kriegsschiff und ein Landungsboot von 2500 BRT wurden getroffen. Über dem italienischen Raum wurden durch Flakartillerie und Jäger acht feindliche Flugzeuge abgeschossen.

In der vergangenen Nacht warfen einzelne britische Flugzeuge Bomben in Westdeutschland. Über den besetzten Westgebieten wurden drei feindliche Flugzeuge vernichtet.

Leutnant zur See d. R. Pollmann, Kommandant eines Unterseeboot-Jägers, vernichtete im Mittelmeer sein zehntes feindliches Unterseeboot.

Položaj v južni Italiji

Berlin, 22. jan. NB. Vojaški dopisnik DNB-ja piše o položaju v južni Italiji:

Na južnoitalijanskem bojišču so sedaj v teku oni sovražni nastopi, ki jih je bilo pričakovati že pred tedni. General Alexander, vrhovni poveljnik anglo-ameriških čet na srednjem Sredozemlju, je včeraj jutraj v zaščiti teme in s strnjanim sodelovanjem mornarice in letalstva prišel z izkreevalnim manevrom južno od Rima. Med Nettunom in izlivom Tibere so bile izkreevalne ameriške in angleške čete. Tako so prispale nemške čete in so teži boji v teku. Nemški obrambni aparat že deluje. Predno pa si lahko ustvarimo sodbu o poteku dogodkov, bo treba najprej počakati razvoja sovražnikovih nastopov. Brez dvoma namerava Alexander spraviti v tek angloameriško fronto, ki

se zaradi spretnosti nemške obrambe v zvezi s težkimi zemljepisnimi razmerami ne premakne z mesta. Alexander je mnenja, da mu bo to najbolje uspelo z izkreevalnim manevrom, in to z izkreevalnim za hrbtom bojišča. Odkar besnijo boji ob Gariglianu, so nemški vojaški krogi pogosto opozarjali na možnost angloameriških izkreevalnih napadov na obalah Tirskega morja ali Jadrana. Zato ne predstavljajo sedanje Alexandrove operacije za nemško vojno vodstvo nobenega presenečenja. Nasprotno: prevladuje vtis, da so bili nemški poveljniki pripravljeni na potrebi prehitelovih sovražnikovih nastopov na južnoitalijanskem področju in bili temu primerno nanje tudi pripravljeni.

Težki porazi tolp v Bosni

Berlin, 23. jan. T. Komunistične tolpe so utrpeli pri poskusu, da bi z močnejšimi silami zasedle vzhodnobosansko industrijsko mesto Tuzla, ponovno težak poraz. Tolpe so zbrle okoli Tuzle močnejše sile in so jo zvečer dne 16. januarja po silovitih topniških pripravah napadle z vseh strani. Nemške čete so obdržale v nočnih bojih svoja oporišča in so zlasti onemogočile močan sovražni napad na vzhodni del Tuzle. Naslednji dan je nek nemški napadalen bataljon vrzel tolpe daleč od mesta. Samo v enem dnevu so imeli komunisti 179 mrtvih in številne ranjene. Nadaljuje občutne izgube pa jim je zadalo nemško topništvo, ki je razbilo sovražne napadalne postojanke.

Berlin, 23. jan. T. Do 2000 metrov visoko dvigajo gore Dinarskih alp v Bos-

ni svoje zasnežene vrhove v zimsko nebo. V teh pustih kraških področjih, kjer stalno divjajo snežni viharji, so bili te dni ogorčeni boji. Nemški gorski lovci so gnali komunistične tolpe v gore in vžle najtežjih razmeram so jim bili stalno za petami. Pri ledenomrzlih snežnih metežih in po do kolen globokem snegu so morali vleči za seboj orožje in ostalo gradivo in to po ozkih zaledenelih in zasneženih gorskih cestah.

Majhno predstavo o izrednih ozemeljskih in vremenskih težokah daje poročilo nekega polka gorskih lovcev, ki pravi, da so v 17 urah utegnili prekorčiti zgolj 15 km. Za cele tedne je ta edinica neprekinjeno v stiku s sovražnikom in si je priborila bistveni delež v uspehih proti komunističnim tolpam v Bosni.

Načrti letalski napadi na London

Berlin, 23. jan. DNB. Močni oddelki nemškega letalstva so napadli v noči na nedeljo v več valovih London. Napad prvega vala je bil v petek pri brezoblačnem nebu kmalu po 21. uri. Nemški letalci so lahko dobro našli središče Londona in koleno Temze ter je ta večina bomb padla na določene cilje. Že med temi napadi so posadke nemških bojnih letal utegnile opazovati številne velepozore.

Po polnoči so nadaljnji močni oddelki

nemškega letalstva nadaljevali svoje napade na London. Z bombami težkega kalibra in številnimi zažgalnimi bombami so še ojačili učinek prvih napadov. Navzlic ojačeni sovražni obrambi z nočnimi lovci, močnim protiletalskim topništvom in žarometi niso mogli odvrniti nemških letalcev od njihovih ciljev.

Neki nemški poveljnik oddelka je med napadom preletel London prav nizko in potrdil načrtno izvedbo in uspeh napadov.

Moskva in angloameriško izdajstvo

Stockholm, 23. jan. T. Kakor je razvidno iz nekega moskovskega poročila v stockholmskem listu »Afton Tidningen«, bosta tako Anglija kot Amerika prisilili Poljsko, da sprejme sovjetske zahteve. Ves, sovjetski tisk je priobčil v nedeljo neko poročilo iz New Yorka, v katerem med drugim piše, da se lahko predvideva, da bosta vladi Zedinjenih ameriških držav in Anglije smatrali kot sprejemljiv sovjetski predlog o ureditvi spornih zadev s Poljsko za primer sovjetske zmage. Poljska vlada je bila o tem že pred dalj časa obve-

ščena in obenem ji je bilo sporočeno, da ne more pričakovati nobenih ugodnejših predlogov.

Istočasno priobčuje v nedeljo sovjetski tisk izjave angleških poslancev, ki vse cikajo na to, da ima Sovjetska zveza popolno pravico do svojih ozemeljskih zahtev. Poudarjajo, da je večje število vidičnih angleških politikov izjavilo, da bi bila blaznost, ako bi hoteli vsiliti Sovjetom nepravilno rešitev iz leta 1919. Zgolj »pravičena« uredeitev, kot jo zahtevajo Sovjeti, utegne zagotoviti »mir v Evropi.«

Teroristični letalci napadli Castel Gandolfo

Rim, 23. jan. T. Anglosaksonski bombniki so v nedeljo zopet z zažgalnimi in razdiralnimi bombami napadli številne manjše kraje v srednji Italiji. Večje število bomb so odvrli sovražni teroristični letalci na znano v bližini Rima se nahajajočo poletno papežev bivališče Castel Gandolfo. Mesto je utrpelo veliko škodo.

Beograd, 24. jan. T. Bivši italijanski prestolonaslednik Umberto bi se rad prikupil boljševikom, piše »Novo vremen«. Sedaj je že tako napredoval, da je ponudil Sovjetom neka ozemlja na Balkanu. S tem si hoče izdajalska savajska hiša po svojem pomilovanja vrednem begu rešiti prestol. Beograjski list pa opozarja na dejstvo, da je Badogleva klika vsled podpore tolp kriva tudi za krvavo komunistično gospodstvo v raznih balkanskih državah.

Severno bojišče v težkem obrambnem boju

Izjalovljeni sovjetski napadi med Pripjetom in Beresino
Novi sovjetski izkrcevalni poskusi pri Kerču zavrtnjeni
Uspešni zračni napadi na izkrcevalno brodovje pri Nettunu

Führerjev glavni stan, 24. jan. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Pri Kerču so Sovjeti pričeli ponovno z močnejšimi napadi ter so istočasno poizkušali izkreati nove čete. Bili so odbiti z visokimi krvavimi izgubami. V nekem vdornem mestu se še vrše siloviti boji.

Med Pripjetom in Beresino so se tudi včeraj izjalovili vsi boljševiški probojni poskusi. V težkih obrambnih bojih zadnjih dni sta se tu posebno izkazala 446. grenadirski polk pod poveljstvom podpolkovnika Klasinga s podrejenima zaščitnima bataljonoma 738 in 793 ter drugi bataljon 464. grenadirskega polka pod poveljstvom stotnika Emmerlinga.

Severno od Nevlja so se zrušili v našem obrambnem ognju ponovni, z oklepniški podprti sovjetski napadi.

Severno od Ilmenskega jezera in jugozahodno od Leningrada stoji naše čete še nadalje v težkih obrambnih bojih. Odble ali prestregle so z nadmočnimi silami izvedene, ves dan trajajoče, močne sovražne napade. Pri tem je bilo samo jugozahodno od Leningrada uničenih 57 sovjetskih oklepnikov. Na nekaterih mestih se vrše še zagrizeni boji z vdrlimi sovražnimi bojnimi skupinami.

Jugovzhodno od Leningrada so naše čete brez vsakršne sovražnikove motnje izpraznile nek izpostavljen frontni lok ter so se umaknile na nove, že v naprej pripravljene postojanke.

Na južnoitalijanskem bojišču so se v težkih bojih izjalovili ponovni, močni in na široki fronti izvedeni sovražni napadi.

Na mostišču pri Nettunu se niso razvili še nikaki večji boji. Sovražne izvidniške sile so bile vržene nazaj.

Nemška bojna, torpedna in lovska letala so napadla vojne ladje sovražnega izkreevalnega brodovja. Nek rusilec je bil zagotovljen, nek drug pa verjetno potopljen. Zadeti so bili ena križarka, ena manjša vojna ladja in en izkreevalni čoln z 2500 tonami. Protiletalsko topništvo in lovi so nad Italijo sestrelili 8 sovražnih letal.

V pretekli noči so vrgla posamezna britanska letala bombe na zahodno Nemčijo. Nad zasedenimi zahodnimi področji so bila uničena tri sovražna letala.

Rezervni poročnik vojne ladje Pollmann, poveljnik podmorniškega lova, je v Sredozemskem morju uničil že deseto sovražno podmornico.

Komentar k letalski vojni

Berlin, 22. jan. DNB. Vojaški dopisnik DNB-ja obravnava danes letalski položaj. Takole piše: Dva dogodka pretekli noči dajeta letalskemu vojskovanju nov zanimiv pomen: nemški obrambni uspeh nad ozemljem Nemčije in nemški letalski napad na London. V krogih letalskih strokovnjakov so prepričani, da je bil včerajšnji večerni napad angloameriških terorističnih bombnikov namenjen prestolnici in naj bi Magdeburg predstavljal zgolj tako imenovani izmikalni cilj. Da ni prišlo do namerayanega napada na Berlin, je iskati vzrok v dejstvu, da so bili angloameriške oddelke že takoj po odletu sprejeli novi tipi nemškega nočnolovskega orožja, ki so jih »učinkovito« spremljali do Berlina. Pred Berlinom pa so se pridružili tej obrambi še drugi čini. Telji, ki so sovražnikova letala ne samo ovirali pri zbiranju k osredotočenemu sunku, temveč njihove bojne formacije sploh razpršili. Zato je uspelo zgolj posameznim bombnikom dospeti nad prestolnico, dočim se je jedro bombnikov, ki je bilo razpršeno umaknilo nad Magde-

burg in tam odvrlo bombe. Število sestreljenih ameriških bombnikov je v toliko pomembno, ker je dokaz za trajno naraščajoče izgube angloameriškega letalstva pri njegovih terorističnih poletih nad ozemljem Nemčije in Evrope sploh.

Drug zanimiv dogodek je včerajšnji nemški letalski napad na vojnovazne cilje v Londonu. Ta napad je že presegel okvir zadnjih nemških nadlegovalnih napadov. Bil je izveden v dveh etapah. Prvič so nemške late napadle London okoli 23. ure, drugi pa okoli 3. ure. Sicer ni to bil kak velenapad nemškega letalstva, vendar pa je napad, ki zasluži večjo pozornost. Nastopili so namreč popolnoma novi letalski oddelki. Posebno je treba poudariti ugotovitev dobro poučenih vojaških krogov, da ta po daljšem času izveden prvi večji nemški letalski napad na vojno važne cilje angleške metropole ne more biti v nikaki zvezi z onimi pripravami in ukrepi, ki jih nemško vojno vodstvo pripravlja za povračilo na angloameriške teroristične napade na nemška mesta.

Nemška odprna moč narašča

Stockholm, 24. jan. T. »Nemška odprna moč narašča, mesto da bi se slabšala«, morajo s presenečenjem ugotavljati v Londonu in Washingtonu ter s tem vsak dan pogrezati nove utvare. To mnenje se vedno bolj jasno pojavlja v poročilih angloameriškega tiska in radija. Tako nemška domovinska fronta, kot fronta v Italiji in na zahodu so nezlomljive. Vojni dopisnik »Chicago Sun« izjavlja n. pr. v svojem zadnjem poročilu z italijanskega bojišča naslednje: »Podpolkovnik Andy Price iz Fort Wortha v Texasu, ki sem ga srečal v neki napol razdrti vasi sredi sovražnega topniškega ognja, mi je ves presenečen dejal: »Ti Nemci se prav nič ne pripravljajo, da bi postali bolj mehki. Kjer koli se umaknejo, moramo vsako ped zemlje, ki jo osvobjemo, drago plačati in povsod, kjer se umikajo, izvedejo to na povelje ter v najlepšem redu.«

Popolnoma podobno se je izrazil londonski zastopnik ameriškega National Broadcasting Corporation Elmer Petersen v radijskem poročilu, ki ga je imel v soboto. Baval se je z zadnjimi terorističnimi napadi britanskega letalstva ter je opozoril, da se mnogi ljudje v Angliji in Ameriki sprašujejo, kako dolgo bo nemški narod še lahko držal take napade. »Toda mi se ne smemo varati,« je dejal Petersen, »po zanesljivih poročilih iz nevtralnih virov navdaja vse Nemece trdno zaupanje v bodočnost. Prepričani so, da bo kmalu uspelo obvladati vprašanje protiletalske zaščite. Z vsem svojim znanjem in z vso svojo organizacijsko sposobnostjo streme za tem ciljem. V kolikor lahko presojamo ta poročila iz nevtralnih virov, ne gre le za domneve ali govornice, temveč je treba te vesti o moči nemškega odprnega duha vzeti zelo resno, ako nečemo postati žrtev novih samoljubnih utvar.«

Romunski narodni praznik

Bukarešta, 24. jan. T. Pred 85 leti, 24. januarja 1859, je izvedlo romunsko ljudstvo, ki je istočasno izvolilo v obeh tedanjih kneževinah Moldaviji in Munteniji, tedaj Vlaški, kneza Aleksandra Cuza za skupnega vladarja, s pomočjo personalne unije združenje obeh kneževin ter je na ta način postavilo temelje za moderno Romunijo. Ob tem velikem romunskem narodnem prazniku, ki ga letos ves narod praznuje z delom, ima prestolnica in tudi ostala dežela slavnostno obličje. Romunski tisk se v številnih sestavkih spominja

zgodovinskega dejanja ter je poln zaupanja v srečen konec te vojne, ki bo ohranila pred uničenjem delo, pričeto pred 85 leti. Tako pravi »Timpul«, da je treba rešiti delo leta 1859, pred nevarnostjo, ki jo predstavlja za narodni obstoj brez narodni vzhod. »Viatza« piše: »Naša armada postavlja s konicami bajonetov ob boku nepremagljivih nemških tovarišev temelje zmage, one zmage, ki bo s popolnim uničenjem boljševizma, tega naigrojavitejšega sovražnika Evrope, prinesla vsej celini končni mir.«

Nikakega nemškega koraka ni bilo pri papežu

Berlin, 24. jan. T. Od Angležev razširjeno vest, da je nemški poslanik pri Vatikanu obiskal papeža ter mu priporočil preselitev v Liechtenstein, smatrajo prištetni nemški krogi kot popolnoma izmišljeno.

Kazenski bataljon za vichysjske pristaše

Zeneva, 22. jan. T. V debati o čiščenju degaullovskih vojske pred posvetovalno zbornico v Alžiru je napovedal vojni komisar Le Troquer ustanovitev kazenskega bataljona za vichysjske pristaše, ker bodo pač morali tudi ti »plačati svoj krivni dolg«.

Komisar za mornarico je ob tej priliki sporočil, da je tudi on »močno udaril po glavah«. Vsi proti invaziji se bo rešili admiralji so bili odstranjeni, polovici višjih mornariških častnikov pa je bilo odvzeto poveljevanje.

Zeneva, 23. jan. T. Angloamerikanci bi pametno ravnali, meni »Manchester Guardian«, če bi v sedanjem vojnem položaju ne računali s kakim nemškim zlohom.

Zeneva, 24. jan. T. Politični dopisnik »Daily Mail« poroča, da se bo sir Archibald Clark Kerr, britanski veleposlanik v Moskvi, ki se trenutno mudi na dopustu v Londonu, takoj vrnil na svoje mesto v Rusiji. Clark Kerr je nameraval ostati v Londonu najmanj mesec dni. Zadnji dogodekni pa so ga prisilili, da je moral sprejeti svojo sklep.

Stockholm, 24. jan. T. Reuter je objavil poročilo o avtomobilski vožnji indijskega podkralja po bombayskih predmestjih. Wavell je obiskal tudi četrt ob dokih, skler žive in spe delavec običajno kar na cestnem tlaku. Brezsrčnost in surovost britanskih plutokratov sta postali že takšni, da označujejo take človeka nevredne razmere kot nekaj samo po sebi umevnega.

Junaštvo dveh padalcev

Berlin, 23. jan. DNB. Pri nekem angleškem napadu na odseku nemških padalcev ob jadranski obali je uspelo sovržniku zajeti dva padalca. Na poti v ujetništvo so zašli Angleži z obema ujetnikom v nemški topniški ogenj. Oba padalca sta z duhaprisnostjo izkoristila ta položaj. Iztrgala sta orožje najbližjim Angležem in sta z naperjenimi avtomatskimi revolverji prisilila ves napadalen oddetek, da je odložil orožje in jima sledil v ujetništvo. Tako sta padalca zamenjala vloge in dovedla enega častnika in 21 mož.

Nov udarec tolpam

Gorica. »Deutsche Adria-Zeitung« poroča iz Gorice: »Od 15. do 20. januarja 1944 so izvedli nemški oddelki, ki so očistili prostor južno od ceste Gorica-Ajdovščina, presenetljiv sunek od ceste v smeri proti Trnovskemu gozdu ob Čepovanu. Pri tem so stisnili številne tolpe na prostor Čepovan-Lokve, ki so ga zagodili tudi od severa. Tolpe, ki so bile tukaj prisiljene k borbi, so bile uničene, naštetih je bilo nad 500 mrtvih in zaplenjene so bile velike količine orožja ter vojnega gradiva. Nemške čete so mirno opazovale zbiranje banditov ter v odličnem trenutku udarile po njih.«

Sovjeti so izgubili pri Vitebsku 1203 tanke

Berlin, 23. jan. DNB. Od 13. decembra trajajoči prodorni poskusi pri Vitebsku so veljali sovražnika doslej 1203 tanke. Od teh jih je bilo od 16. do 18. januarja zgolj na odseku ene pehotne divizije jugovzhodno od Vitebska uničenih 77. Od 23. decembra so sestrelile edince te divizije, ki so v hudem boju vedno znova zavrtnile težke sovražne napade, 170 tankov.

Hrvatski odnošaji do Nemčije

Zagreb, 22. jan. T. Ministrski predsednik dr. Mandić priobčuje v obzorniku »Die Südostillustrierte« članek, v katerem opozarja na zgodovinsko povezanost Hrvatske na političnem kakor tudi kulturnem in gospodarskem področju s Srednjo Evropo, in to v prvi vrsti z Nemčijo. Današnji nemško-hrvatski odnošaji niso nič drugega, tako poudarja dr. Mandić, kot logična posledica zgodovinskega razvoja. Pridobitve nemškega duha so zapustile v Hrvatski globoke in neizbrisne posledice, vendar to ne bi zgolj dovedlo do onega nenosrednega zblivanja, če se ne bi izražalo tudi na gospodarskem področju. Neodvisna država Hrvatska in Nemčija sta dve državi, ki se na gospodarskem polju izredno dopolnjujeta. Politična usmeritev hrvatske države torej ni samo izraz obema narodoma skupnega svetovnega nazora, temveč istočasno tudi klic potrebe.

Razbite utvare

Bukarešta, 23. jan. T. Bukareški tisk še nadalje komentira angloameriško stališče v poljsko-sovjetskem sporu. Tako piše »Curentul«: »Narodi, ki so se zanesli na angloameriško zaščito proti Sovjetski zvezi, bodo morali ugotoviti, koliko utvar je bilo v teh zadnjih tednih razbitih in kakšni izgledi se jim odpirajo v primeru sovjetske zmage. Nihče ne bo mogel prisiliti zmagovalne Sovjetske zveze do zmerne politike.«

Kratka poročila

Sofija, 24. jan. T. Bolgarski ministrski svet je sklenil, da bo osnoval državno orožništvo, ki bo kot vojaška policijska organizacija neposredno podrejena notranjemu ministrstvu. Sestajalo se bo iz pehote, konjenice in motoriziranih oddelkov.

Stockholm, 24. jan. T. Ministrski predsednik in vojni minister zunanje Mongolije maršal Corbriansan se po vesteh »Svenska Dagbladet« trenutno mudi v Moskvi. Corbriansana je v soboto v prisotnosti Molotova sprejel Stalin.

Stockholm, 24. jan. T. Predsedstvo ameriške demokratske stranke je po vesti newyorskoga dopisnika »Svenska Dagbladet« pozvalo Roosevelta, naj se četrtri kandidira za predsednika. V tozad-vnem sklepu so bile pohvaljene odlične Rooseveltove sposobnosti ter so ga pozvali, »naj koraka kot velik svetovni predsednik še naprej po svoji poti«.

Zeneva, T. Bivši Rooseveltov namestnik zunanjega ministra Sumner Welles piše sedaj članke za londonski »Daily Herald«. Dne 19. januarja je objavil znano zahtevo dolarskih imperialistov po oporiščih v Evropi in celem svetu. S teh oporišč hočejo Zedinjene amer. države potlej »s kopna, morja in zraka vladati in uveljavljati svojo avtoriteto«.

Stockholm, T. Nekater skupine demokratskih strank se potegujejo za odložitve invazije, poroča »Daily Worker«. Po poročilu iz Zedinjenih držav so te skupine pri tem poudarjale, da bi ogromne izgube pri invaziji utegnile neugodno vplivati na izid predsedniških volitev.

Bukarešta, T. Kakor uradno javljajo, se je kralj Mihael podvrzel operaciji kile v dimljah. Mladi kralj je dobro preстал operacijo in je njegovo stanje zelo dobro. Zdravniško poročilo so podpisali profesor Sauerbruch in trije drugi zdravniki.

Zeneva, T. Po nekem poročilu »Daily Sketch« se sovietski zastopnik pogaja v Alžiru z de Gaulleom. Ta pogajanja naj bi dovedla do popolnega priznanja alžirskega odbora kot framsanske vlade od strani boljševikov. De Gaulle bi naj torej prevzel isto vlogo, ki jo je Moskva namenila tolovajskemu poglavarju Titu na Balkanu.

Laž in resnica

Opozorili smo že na najnovejši način propagande, s katerim hočejo komunisti najti izhod iz težavnega položaja in se zavarovati pred bodočim razvojem dogodkov, ki so o njem zdaj že popolnoma prepričani, da zanje kot komuniste nikakor ne bo ugoden. Ta propaganda se trudi dokazati predvsem eno: da OF ni imela in nima revolucionarnih ciljev, temveč je zgolj nacionalna organizacija z izključno domoljubnimi nameni. Laž ima sicer kratke noge, toda če jo ne prestopimo navkljub, ji more kljub vsemu marsikaj nasesti. Vendar je zgodovina OF le preveč razgaljena, izjave preveč odkrite in jasne. Komunistična propaganda pravi, da OF ni imela in nima revolucionarnih ciljev. To pravi propaganda. Uradno glasilo Centralnega komiteja komunistične partije Slovenije, majska številka 1942, pa piše takole o istem vprašanju v članku z naslovom »Revolucionarni razvoj slovenskega narodnega osvobodilnega gibanja«:

»Po enem letu množične, v političnem in akcijskem pogledu sila razgibanja, oborožene borbe slovenskega ljudstva ni nobenega dvoma več, da se osvobodilna vojna slovenskega naroda družni in povezuje z elementi demokratičnega revolucionarnega razvoja.

Kaj vse daje slovenskemu narodnemu osvobodilnemu boju predznak revolucionarnega razvoja?

Prvič dejstvo, da se bori slovensko narodno osvobodilno gibanje za — osvoboditev, združitve in samoodločbo slovenskega naroda. Doseči osvoboditev, združitve in samoodločbo slovenskega naroda pa se pravi, revolucionarno zlomiti obstoječi sistem nacionalnega zatiranja slovenskega naroda in revolucionarno preprečiti vzpostavitev katerega koli in kakršnega koli starega ali novega sistema imperialističnega jarma nad Slovenci. Program osvoboditve, združitve in samoodločbe slovenskega naroda je potem takem izrazito revolucionarni program.

Revolucionarni program osvoboditve, združitve in samoodločbe slovenskega naroda ter neposredna oborožena borba za uresničenje tega programa sta torej temeljna, dokaz in osnovno jamstvo, da se že sedanja stopnja slovenskega narodnega osvobodilnega gibanja družni z izrazitimi elementi revolucionarnega razvoja.

Temeljna sila, ki je omogočila in razvila borbeno enotnost slovenskega ljudstva, je bila in je s svojim avantgardističnim značajem, preizkušenim in zakaljenim kadrom ter krepkim nelegalnim aparatom komunistična partija Slovenije kot sestavni del komunistične partije Jugoslavije. Ta sila pa je bila že za Jugoslavije globoko nelegalna; delovala je v nepomirljivem nasprotju in v zagriženi borbi z vsemi vladajočimi krogi.

V tem je drugi znak, da se slovensko narodno osvobodilno gibanje razvija v revolucionarno demokratično smer.

Če so bile vse do razmaha slovenske osvobodilne borbe na krmlu slovenske narodne usode ekonomsko vladajoči razredi, namreč veleposilstva in kapital, tedaj je današnji politični hegemon (diktator) slovenskega naroda — proletariat Slovenije.

Nobenega dvoma ne more biti, da daje sprememba v družbenem vodstvu slovenskega naroda slovenskemu osvobodilnemu gibanju izrazito revolucionarno obeležje.

Za slovensko osvobodilno borbo je značilno, da se je izrekla za izključno naslonitev na Sovjetsko Zvezo... Rojstvo OF iz širokega razmaha ljudske iniciative je najzgovornejši dokaz njene revolucionarnega značaja. Brez razmaha revolucionarne ljudske iniciative OF danes ne bi predstavljala elementov oblasti, pa naj bi njeno vodstvo izdalo še toliko dekretov.

Temeljno silo revolucionarnega razvoja slovenske narodne osvobodilne borbe tvorijo proletariati svojega avantgarda KPS in slovenske ljudske množice. Organizacijski in politični izraz tega revolucionarnega gibanja pa je Osvobodilna fronta.

Tako piše uradno glasilo vrhovnega komunističnega odbora o revolucionarnem značaju Osvobodilne fronte. Bolj jasno ne bi mogel nihče opredeliti značaj komunističnega gibanja, kakor jo opredeljuje njegovo vodstvo samo. Morda koga moti tu in tam izraz »demokratično revolucionarnost«. Tu je treba vedeti, da je komunistična terminologija, ki pomeni isto kot »boljševiški revolucionarnost«.

Ob takih uradnih izjavah je torej sedanja propaganda o izključno nacionalnem in nerevolucionarnem značaju Osvobodilne fronte kaj smešna. Nasilje nacionalne slovenske ideje je danes samo eden: slovensko domobranstvo.

Kot končno in odločilno mnenje glede značaja Osvobodilne fronte opredeljuje ista številka komunističnega glasila v naslednjem članku: »Nodranje partijske naloge«: »Ušoda slovenskega naroda je v končni instanci odvisna od čvrstine, sile udarnosti komunistične partije Slovenije.«

To so uradne izjave slovenskega komunizma, ki ne pripuščajo nobenega dvoma. Samo največji ali komunisti more zagovarjati in pritrditi najnovejši propagandi, da je OF nacionalno gibanje.

V hišnih zakloniških mora biti stalna električna razsvetljava in še rezervna luč (petrolejke, sveče). Nakazilo za petrolej dobite pri mestnem poglavarstvu.

Humoreske s komunističnega »osvobodilnega« boja na Goriškem

Fant, ki se je vrnil iz internacije, in je bil nato na Primorskem pri komunistih, katerim pa je ušel, poroča tole:

»Po vrnitvi iz internacije sem si prvič od blizu ogledal komuniste. Bila je brigada Srečka Kosovele. V brigadi so večinoma domačini, na višjih mestih jasno Ljubljancani, seveda preizkušeni partijci. Domačini so dobri le takrat, kadar je treba izvršiti kako nevarnejšo akcijo. Tako pošiljajo domačine v razne zasede ob cestah, križiščih, pošiljajo jih v vasi po živila. Sami pa sede lepo na varnem — vse po komunističnem načelu: »V komunizmu ni razlik, tu so vsi enaki.«

»Napad« na avto

V začetku decembra je patrula treh partizanov prežala ob neki cesti, kakih 10 km od Gorice. Iz daljave se je zaslilo brnenje motorja. »Tovariši« previdno dvignjo glave iz gošćave ob cesti in opredujejo, kakšen avto se blizu. »Nemški je!« Med tovariši razburjeno prerokanje ali napadejo ali ne. Avto je osamljen — lepa prilika za napad. Končno ukaže vodja patrrole napad. Avto je vsako sekundo bližje. Ko se približa že skoraj vzporedno, padejo trije streli — tovariši se poskrijejo nazaj, avto se naglo ustavi. Vse se zgodi v desetinki sekunde. Ker je goščava pod cesto, tovariši ne morejo točno ugotoviti, kaj so dosegli. Zato se dva plazita k cesti, eden ostane in gleda: Tovariša sta dosegla rob goščave in se vzpenjata po bregu k cesti. Ko dvigneta glavi v višino ceste, počita dva streli in tovariša omahneja v jarek pod cesto. Ob avtomobilu sta ležala namreč dva »mrtva Nemca«, ki sta tovariše preslepila. Tretji tovariš jo junaško ubriše preko gozda, od daleč pa sliši le še brnenje avtomobila. Na štabu pa poroča o »sežganih avtomobilih in desetih pobitih Nemcih« in o sijajni zmagi, ko sta padla le dva komunisti.

Prehrana

Jasno je, da za tolovaje ne zadostuje pečen golob, trije zajci bi pa morda že — vsaj za naš »bataljon«. Kruh je redka prikazen, vsaj za množico. Komisarji in komandanti ga dobe seveda večkrat — »pri komunistih ni namreč razlike med ljudmi«. Če si sit enkrat na dan, si lahko zadovoljen. Ko se spomnim na zavijanje mrzle kraške burje in kruljenje v želodcu, na mraz, ki je rezal do kosti, skoraj pomilujem ljubljanske razvajence, ki so šli v komunistični raj. Če bi se pa spomnil gospodinj, bi se pa tudi brez čebule res bridoč zjokal.

Komunisti so prepovedali vsako sodelovanje z »okupatorjem« — zato so seveda odpadle živilske karte. Od ljudi pa kljub temu zahtevajo makarone in olje. Ljudje nimajo in — tožijo nad komunističnim strahovanjem.

Opazil sem, da so ljudje za komuniste tem bolj nerazpoloženi, čim večkrat jim je bilo treba dati jesti. Nikjer nisem opazil nikakega navdušenja — kvečjemu pri kaki »tovarišici« tenki, ki je imela fanta pri komunistih. Ljudje se zaskrbijo sprašujejo, kaj bo. Poznajo Istro, poznajo Dolenjsko, sicer morda še nejasno, a čudno se jim zdi, da bi se ljudje, ki imajo toliko bratrmorov nad sabo, naenkrat tako spremenili.

GOSPODARSKE VEŠTI

Plačila dolgov nemškim dobaviteljem blaga

Vse trdke, ki so uvozile blago iz Nemčije pred 15. septembrom 1943, morajo zadevni dolg nemu doma prijaviti na naslov »Banca d'Italia« v Trstu. Na ta način se naj omogoči dolžnikom v Ljubljanski pokrajini, da svoj dolg poravnajo po starem tečaju (RM 1 = lira 7.6). Trdke naj v lastnem interesu prijavo oddajo najkasneje do 26. t. m.

Iz pisarne šefa pokrajinske uprave oddetek VIII.

Ameriška oskrba po vojni

Ameriški list »Saturday Evening Post« se bavi z vprašanjem preskrbe z živili po vojni. V nasprotju z zagotovili vlade Združenih držav in Anglije, da bodo poslali živila v vse države, nazadnje proizvodnja življenjskih potrebščin iz dneva v dan. V Združenih državah je pšenična žetev v zadnjem letu za 20% nižja od normalnega povprečja, kar nikakor ne daje dobrih upov za zboljšanje položaja.

Emisijska banka z Burmo

O statusu burmesejske centralne banke poroča »Asahi Simbune«: delavnost te banke se bo raztegovala v začetku le na depozitno trgovino in drž. depozite, pozneje pa bo banka izdajala tudi bankovce in posojila. Kapital banke znaša predvidoma 10 milijonov rupij. Ureditev filial momentano še ni nameravana. Začasno bo 35 provincijskih bank zastopalo agencije Centralne banke.

Omejitve potrošnje toka tudi v Nemčiji. Urad za elektrotehnično gospodarstvo je za vso Nemčijo odredil omejitve pri potrošnji električnega toka in sicer pri vseh industrijskih in obrtnih obratih, ki porabijo manj kot 10.000 kilovatnih ur toka mesečno. Omejitve znaša za mesec december 1943 in januar ter februar 1944 10% porabe toka, v mesecu oktobru 1943 in sicer za povprečno porabo na delovni dan.

Dedne kmetije v Nemčiji. Po zakonu dedna kmetija ne sme biti večja kot 125 ha, vendar so možne tudi izjeme, tako da se lahko ustanove tudi večje kmetije. Dolej so izjemoma dovoljevali ustanavljanje dednih kmetij za one obrate, kjer je šlo za gospodarstvo za-

casopisi so prepovedani. Le tu in tam skrivaj kdo katerega prebere. Tako je večina povsem odvisna od komunističnih laži.

Vloga žensk

V vasi so terenci, kurirji in odborniki večinoma ženske. Te zbirajo denar in živila. Zenske volunirajo. Če gre bataljon v neko vas, gre pred njim nekaj tovarišic iz vasi, odkoder oddelek prihaja. V naslednji vasi gre čudno spremstvo nazaj, namesto njega grede nove iz vasi, v katero je bataljon prišel. In tako prodira junaška tolovajska vojska v senci ženskih kril — res prave oklepne čete.

Proti domobrancem je huda propaganda. Sploh ni sramotilnega naziva, ki ga zanje ne bi uporabili. Sicer pa se komunisti tolažijo, da bo domobranci tako konec, »ko bodo enkrat premagali Nemčijo«. Ponekod se sami proglašajo za domobrane. — Tako si ubogo ljudstvo predstavlja domobrane kot nekakšne predpotopne zmaje, ki vse pokoljejo, poropajo in uničijo, kamor pridejo. Ko so nekoč prišli domobranci v neko vas in niso storili nič takega, so bili ljudje v resnici vsi osupli. Niso mogli verjeti, da so to domobranci. Ko so ti odlajali, so si že pridobili pri vseh vaščanih, razen pri zagriženih OF-arskih zaupnikih, zaupanje.

Hinavska taktika

Prvi hip bi se čudili, kako to, da komunisti na Primorskem ravna jo drugače kot pri nas. A samo prvi hip. Vse gre po istem načrtu, kot je šlo pri nas, morda celo nekoliko hitreje. Ljudje so namreč vsaj malo slišali o strašnih komunističnih zločinah na Kranjskem. — OF-ariji na Primorskem vse to tajijo. Pobjali so le »izdajalce« in še teh je bilo zelo malo, tako lažejo ljudem. In zato je takoj jasno, da ne smejo na Primorskem pobijati poštenih ljudi kar v masah, ker bi sicer sami ovrgli svojo trditve. Pa tudi je danes težišče bojev v Ljubljanski pokrajini in zato je Primorska trenutno nekako ob strani. Ni pa nobenega dvoma, da bodo začeli tudi na Primorskem z umori, le da si morajo prej pridobiti vsaj nekaj popolnoma zanesljivih pristajalcev. Če se je treba nekoga znebiti, ga mobilizirajo in pošljejo v drug kraj, tamonejmu komandantu pa sporoče, da naj ga da likvidirati. Ob ugodni priliki ga potem ubijejo in vržejo v kako brezno. Domačin pa lažejo, da je njihov na Dolenjskem...

Ljudem toliko govore o sovjetski Sloveniji, o Sovjetski zvezi, Stalinu, o Titu...

Nek »tovariš«, star partijec, mi je zapu- no dejal: »Nič se ne boj, izdajalce bomo že pravočasno pospravili.« Sam sem ga namreč vprašal, kako to, da nasprotnike puste žive, ko pri nas niso imeli te navade.

Ljudem se predstavljajo kot odrešitelji. Če bi odkrito pokazali svoje načrte, bi odbili vse poštene ljudi — torej enako kot pri nas.

»Angleška bomba«

Poveljniki sleparijo na najrazličnejše načine svoje »tovarišice«. Na vsak način hočejo dokazati, da dobivajo skoraj vsak dan pošiljke od Angležev. — Zato je vsaka stvar, ki je na Primorskem nova in nepoznana — »angleška«. Govoril sem z nekim »tovarišem«-kom-

sarjem. Ob pasu mu je visela defenzivna, nasekana bivša jugoslov. bomba. Ko sem v pogovoru omenil, da ima ta njegova bomba močan učinek, se je tovariš samozavestno dotaknil in dejal: »Angleška izdelava in angleška pošiljka.« Če bi slučajno ne bil v zelo resnem položaju, bi gotovo počil od smeha. — Ugovarjati pa nisem upal, kajti čeprav je »svoboda«, bi bilo zelo nevarno ovreči trditve »tovariša« komisarja...

Komandantova in politkomisarjeva smrt

Bataljon je iz previdnosti ostal daleč pred vasio in nestrpno čakal, kdaj bodo prinesle tovarišice terenke hrano. Končno so jim le prinesle polento in mleko — kar v škafih in najrazličnejših vrčih.

Po večerji, ki je bila hkrati kosilo, in zajtrk, ni smel nihče iz taborišča. Ta prepoved je veljala seveda le za tovariše. Komandant in politkomisar pa sta se v mraku odpravila v vas. Tovariša sta šla poiskati še kaj hrane, seveda le zase. Vso noč ju ni bilo nazaj. Proti jutru, ko zaradi mraza nihče v taboru ni več spal, je poslal namestnik patrulo v vas. Čez dobro uro se je vrnila. Tovariši so bili vsi prepadli in blede in poročali namestniku: »Tov. komandant in politkomisar ležita v vasi ubita. Ponoči ju je zalotila v neki hiši nemška patrula in ju ubila.«

Zanimivo je bilo tedaj opazovati tovariše. Eni so jima privoščili smrt, drugi se sploh niso zmenili in si malomarno

»Mi nismo bili nikoli za revolucijo«

Ljubljana, 24. januarja.

Tako se sedaj izgovarjajo tudi nekdanji pripadniki kršč. socializma in sedanji člani komunistične Osvobodilne fronte. Resnica pa je, da so stali krščanski socialisti še pred vojno na stališči razredne revolucije, da so to misel zagovarjali v začetku Osvobodilne fronte in jo zagovarjali še danes.

Dne 27. februarja 1941 je glasilo krščanskih socialistov »Delavska pravica« takole pisalo: »Če pa bo družba socialistična, kolektivistična, ali še kako drugače — istina, samo da ne liberalna kapitalistična, pa bo tudi krščansko socialistična. Vse to povemo zaradi splošne obrazložitve našega stališča napram novemu času. Nobena reakcionarna sila nam ne more več zabranjati, da ne bi izpovedali, v kar verujemo, s čemer čutimo in za kar se borimo... Mi hočemo narod spremeniti v en sam skupni razred. Kaj hočejo oni drugi, če morda še kaj kot vrnitev lepih starodavnih časov, nam bo ob vsej resničelnosti le težko ugotoviti. To pa je »otovo«, da so nam želje različne v bistvenih vprašanjih. Kako naj se pobotamo?... Mi smo ponatiskovali članke v prilog ljudske fronte. Da, res je tako in še danes bi jih ponatiskovali, če ne bi bili za važno skušnjo bogatejši... Nam ljudska fronta ni škodila. Prav narobe, Slovenski narod ni prestal nobene važnejše po-

obirali uši, tretji so se tesnobno spogledovali — že zopet smrt.

Zaslepljenost, zaslepljenost!

V splošnem pa sem opazil, da večina ljudi po vseh in večina tovarišev domaćinov, ki niso člani partije, sploh ne vedo, zakaj so bore. Naslednji so komunističnim frazom o »borbi proti okupatorju«, o borbi za svobodo itd. Zlasti na prvo frazo so jih ujeli zelo veliko. Ljudje so mnogokrat tako obdani od komunistične propagande in tako zapleteni v komunistične mreže, da slepo verjamejo vse, kar jim ta natveže. Naših časopisov tudi ne dobijo v roke, da bi izvedeli, kako je komunizem delal pri nas in kako bo v kratkem tudi pri njih.

Zaupanje v OF pa ni tako trdno, kot bi kdo mislil. Ko smo hodili po vaseh, sem na prvi pogled sklepal, da je vse za komuniste. Kmalu pa sem opazil, da imajo ti precej nasprotnikov, le da so tihi. Kajti čeprav o delovanju OF in komunistov na Primorskem ne vedo vsega, eno pa vedo: s komunisti ne gremo. Zato so se lepo potuhili. Primorska OF pa potem trobi: »Pri nas smo vsi enotni, vsi gremo lepo skupaj, le vi Kranjci ste bili tako neumni, da imate 30 strank.«

Če bi bili ljudje za OF tako navdušeni, čemu je treba potem fante prisilno mobilizirati? Silno redko so se nam po vaseh pridružili prostovoljci. Večino so k temu prisilili. Tudi živila so nam zelo redko dajali res spontano, kar sami od sebe. Vedno je treba pošiljati oborožene tovariše ali terenke, da dajo ljudem vedeti, »kaj vse potrebuje narodna vojska«.

itično preizkušnje, kot je bila ona s špansko revolucijo.

Dne 14. junija 1943 pa je zapisal v komunistično glasilo »Slovenski poročevalec« nekdanji pripadnik krščanskih socialistov, sedanji član Osvobodilne fronte Jože Brejce sledeče:

»Nedavno je bil v Franciji ustanovljen tajni Nacionalni komitet francoskega odpora. Rano ob rami gredo socialisti in radikali, komunisti in krščanski sindikalisti (skupine, ki so ob času španske državljanske vojne sestavljale ljudsko fronto, vzor slovenske Osvobodilne fronte; op. ur.)... Če gledam takole taborišče slovenskih partizanov, se mi vsiljuje misli: kako zgleda taborišče francoskih partizanov? Kdo so ti junaki? Kdo so ti zdravi ljudje? Kdo so njihove matere? Kje njihovi domovi? Kako se pišejo ta imena, ki jih bo zgodovina zapisala v svojo knjigo? Ti ljudje so premagali staro Francijo, tako, kot jo je obsodila trpetna Evropa v prvih dneh katastrofe.«

Komunistična stranka bi sedaj rada dobila izhod iz zagate. Ta izhod naj bi ji omogočili krščanski socialisti, »ki niso bili nikoli za revolucijo, temveč šli v hribe z zgolj domoljubnih ozirov. Skoz kanal, ki bi se na ta način odprl, bi zlezla komunistična stranka na svobodo. Toda komunistični nameni so dovolj prozorni, da jih ne bi mogel razkriti tudi najbolj nepoučen človek.

Komunistična »odlikovanja«

»Slovenski poročevalec« z dne 13. decembra prinaša sledeči »Ukaz o odlikovanjih«:

Dne 15. avgusta t. l. so se ustanovili tile redi: 1. Red narodnega heroja; 2. Red partizanske zvezde I. II. in III. stopnje; 3. Red narodne osvoboditve; 4. Red hrabrosti; 5. Znak hrabrosti; 6. Red bratstva in edinstva.

Se pred nekaj leti je vsa komunistična in marksistična literatura smela vsake stopnje ali odlikovanja, ki so jih vpeljale armade vseh držav, kot nekaj zastarelega in buržujskega. Tarkrat je bilo pač treba še rušiti armade sovražnih kapitalističnih držav. Sedaj pa, ko skuša komunizem s svojimi tolpami uničiti sedanji družabni red, je za svoje tolpe uvedel prav isto, kot imajo zasmehovane buržujske armade: stopnje v vojski, podrejenost in nadrejenost, in sedaj na koncu še odlikovanja. Ta komunistična odlikovanja so nekaj posebnega. Najbolj značilni so pač »red narodne osvoboditve«, »red hrabrosti« in »red bratstva in edinstva«. Kako izgleda narodna osvoboditev, zadosti jasno kaže samo en primer osvobodilnega dela v Cerknici; kako izgleda hrabrost, je zadosti jasno pokazala dvatisočglava komunistična tolpa v Hotedrdžici, ki jo je poglala v beg maloštevilna domobranska posadka. Kako izgleda red bratstva in edinstva je pa lepo ilustriral vestnik novomeških domobrancev »Za blaginjo očeta«, ki je naslikal debelega ljubljanskega OFarja z veliko vrečo denarja, kako »ljubeznivo« obema razcapanega in shujšanega gozdnega tolovaja. Objem je tako »ljubeznivo«, da se tolovaju od krepkega pritiska kremži obraz.

Zimska pomoč in domobranci

Neodgovorni elementi so razširili govorico, da je bil prispevek, ki so ga Ljubljanci plačevali za Zimsko pomoč na Silvestro in na novo leto na tramvaju in v gostilnah, oddan domobrancem za njihove obroke. Da domobranci obek ni bilo mogoče kupiti z denarjem, ki je bil tedaj nabran, že jasno dokazujejo zneski, ki jih je ta akcija vrgla Zimski pomoči.

Doplčila po pol lire na tramvajsko vozovnico so na Silvestro in na novo leto leta dan vrgla 29.627,50 lire, kar pomeni, da se je v teh dveh dneh prejeljo okrog 60.000 ljudi!

Doplčila obiskovalcev gostinskih obratov po 1 liru, pa so vrgla v obeh dnevih 65.845 lir.

Oba zneska ne dosemeta niti skupnih 100.000 lir. Kaj se da kupiti s 100.000, ni treba razlagati. Ogabna laž, ki naj bi škodovala tako Zimski pomoči kakor tudi domobrancu, je dobila kratke noge.

Spominu Antona Martinjaka

Ljubljana, 24. januarja.

Danes je poteklo leto dni, odkor so komunisti zahrbtno in podlo ubili Antona Martinjaka, tajnika Posojilnice v Kozarjih pri Ljubljani. Postal je žrtev spletke znanega morilca in komuniste Velkavrhja. Bil je toliko pošten, da se je uprl komunističnemu nasilju in preprečil nameravane denarne poverebe. To je bil razlog, da so ga morilec zahrtno ustrelili. Zapustil je soprogo in otroka, komaj nekaj tednov staro dekletce. Njegove žrtve Slovenci ne bomo pozabili!

Nova žrtev komunizma

Šmihel pri Novem mestu.

Tako smo postali že neobčutni, da se skoraj že več ne zavedamo bolečine, ko stojimo ob odprtem grobu. Le jok matere, ki je izjokala že vse solze, pretrga mrtvaško tišino. Nemi smo stali ob grobu, silna teža je ležala nad nami in v dušah je vstajala prošnja — o Bog, kdaj bo konec žrtve —, ko smo polagali domobranci Milana Koširja iz Broda pri Novem mestu.

Kako ostudno zahrbtno so ga umorili, kot zna pač posebjeno zlo, komunizem. Zaradi posledice težke bolezni je dobil od komande domobrancev nekaj dni prej bolezenski dopust. Zato je šel za kratek hip čez dan na dom, na katerega je bil tako navezan. Tako je prišel v sredo, 12. januarja. Komunisti so ga že od vsega početka zalezovali in tudi tedaj so stali na preži. Sedaj te pa imamo, so zavpili, in mu oropali življenje, njemu, kateremu ne more nihče nič očitati, kot da je bil odločno versko in narodno zaveden, najlepše vzgojen in najbolj ugleden v vasi in okolici.

Dve, tri stvari, ki so posebno odlikovale pokojnega Milana. Imel je odkritosrčno ljubezen do staršev, posebno do matere. Najraje je bil doma pri delu, knjigi, zlasti pa v družinski skupnosti.

Za svoj poklic se je zelo skrbno pripravil v meščanski in obrtni šoli, posebno pa v katoliških družtvih. — Stvarno je gledal na svetovno dogajanje, zlasti pa na pogubonosni komunizem. Bil je mehke narave, nepokvarjen in otroško pošten.

Užijaj mir, dragi Milan, ko Ti ga satan ni hotel dati.

Ljubljanska lahkornost in nerednost

Kljub številnim pozivom pristojnih uradov in oblasti in kljub izkušnja od drugod se Ljubljanci ob letalskih alarmih ne obnašajo kaj prida, da ne rečemo naravnost lahkornost. To velja že za alarme ob belem dnevu, ko bi priznani ljubljanski »firbec« najraje postopal po cestah in trgih ter morda celo z daljnogledom raziskoval nebo, kdaj mu bo padla z njega — vizitka. Ob alarmih zvečer in ponoči pa seveda firbec ne pride na svoj račun. Tedaj pa nastopi njegov zvesti pajdaš: malomarnež. Seve, predpisi o zatemnitvi so samo zato, da jih kršimo, tako mislijo malomarneži pri tem pa pozabljajo da je tako postopanje kaznivo. Vsakih 14 dni objavljajo časopisi malomarneže, ki so dobili znatno ka-

zen zaradi opuščene ali površne zatemnitve. Malomarna in površna zatemnitve ob alarmu pa se ne kaznuje je z običajno kaznijo, ampak precej hujše. Tako je tudi prav in če bodo v prihodnjih dnevih dobili takzi nepopolnoljivi malomarneži temeljite kazni, jim bo to vsa okolica na pravici privoščila. Ponekod, na primer v Fondovih hišah za Bežigradom, mislijo nekatere stranke, da je malomarna zatemnitve dokaz posebnega junaštva. Pa ne samo v tej koloniji, tudi drugod, zlasti po zunanjih okrajih mesta mislijo stranke marsikaj tako. Upajmo da njihova malomarnost ne bo povzročila nikdar hujše nesreče kakor samo temeljite kazni in globe.

Novi grobovi

† Stanko Heinrihar. Zločinski strel, ki so nevarno ranili pred nekaj dnevi g. Stanka Heinriharja iz ugledne in spoštovane škofješke družine Heinriharjev, so na žalost zadostili, da je 22. januarja na večer ranjenec izdihnil kljub vsem poskusom zdravniške znanosti. Blagega rajnega, ki je bil izrgan iz dela v 42. letu svojega življenja, bodo pokopali v torek 25. t. m. ob eni uri na štiri iz kapele sv. Jožeta na Zalah. S pokopališča pri sv. Križu pa bo kasneje rajni prepeljan v družinsko grobnico v rojstni kraj. Sv. maša zadušnica bo v farni cerkvi sv. Petra v torek, 1. februarja ob sedmih.

† Ivan Petrič. V Ljubljani je umrl g. Ivan Petrič, učitelj v pokopu. Pokopali ga bodo v sredo ob dveh popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

† Rudolf Pušnik. V Ljubljani je za vedno zatihnil oči mesarski mojster gospod Rudolf Pušnik. Pogreb bo v sredo ob treh popoldne iz kapele sv. Antona na Zalah.

† Anton Černe. Na Viču je umrl posestnik Anton Černe. Blagega rajnega so pokopali v ponedeljek popoldne na pokopališču na Viču.

† Alojz Gerbec. V visoki starosti je umrl v Ljubljani g. Alojz Gerbec, poštni zvižničnik v pokopu. Blagopokojnega bodo pospremili na zadnji poti v torek ob dveh popoldne iz hiše žalosti v Korykovi ulici 32 na pokopališču k sv. Križu.

Naj rajnim sveti večna luč, njihovim dragim naše iskreno sožalje.

KNJIGE

slovenske in v tujih jezikih - leposlovje, jezikoslovje, literarna veda, tehnika, medicina in druge panoge - kupuje

Ljudska knjigarna
Pred škofijo 5 Miklošičeva c. 5

Dr. Miroslav Ploj — umrl

V soboto, dne 22. januarja je v Mariboru v 82. letu starosti umrl dr. Miroslav Ploj. Bil je sin dr. Jakoba Ploja Na očetovo željo naj bi postal dr. Miroslav Ploj odvetnik, da bi prevzel očetovo pisarno. Toda odločil se je za uradniško kariero. S 30 leti je postal dvorni svetnik in finančnem ministru na Dunaju in bil tako tedaj najmlajši dvorni svetnik. Pozneje je bil dodeljen vrhovnemu upravnemu sodišču na Dunaju in postal njegov predsednik. Bil je tudi državni kontrolor dunajske borze in član finančne delegacije avstrijskega parlamenta. Kasneje je bil predsednik jugoslovanske likvidacijske komisije na Dunaju in pa predsednik jugoslovanske delegacije pri reparacijski komisiji v Parizu. Bil je finančni strokovnjak mednarodnega slovesa.

Kot politik je bil deželni in državni poslanec. Kot tak prvi predsednik jugoslovanskega kluba v dunajskem parlamentu. Bil je prvi veliki župan mariborske oblasti. Izvoljen je bil tudi v senat in postal njegov podpredsednik. — Kako je bil spoštovan na Spodnjem Štajerskem, nam pričajo diplome častnega občanstva mnogih občin na Dravskem in Murskem polju. Za znane konjske dirke na Murskem polju je določil posebno ustanovo, iz katere so dobivali zmagovalci nagrade. Pokojnik je bil po materi pravi bratranec pokojnega dr. Antona Korosca. a je bil njegov politični nasprotnik. Kljub temu pa je bil zaradi svoje resnične ljubezni do ljudstva — že v

Avstriji se je potegoval za ustanovitve ljubljanskega vseučilišča — tudi pri nasprotnih spoštovan.

Zgodovinski paberki

24. prosinca:

1. 1620., se je rodil v Kilovčah blizu Prema na Notranjskem asert in leksikograf Kastelje Matija. Služboval je kot župnik v Toplicah na Dolenjskem, nato v St. Jerneju, po letu 1657 pa je bil kanonik v Novem mestu, kjer je ustanovil benefični sv. Barbare in bil predsednik Bratovščine sv. rožnega venca. Kastelje je program dotedanjih slovenskih katoliških pisateljev, ki so upoštevali samo potrebo duhovščine, izdal razširil s tem, da se je kot prvi začel ozirati tudi na knjižne potrebe posvetnega stanu. Dasi ni mogel vsega ustvariti, kar je nameraval, gre vendarle vprav njemu po pravici naslov prvega slovenskega katoliškega pisatelja. Za člane bratovščine je izdal Bratovske bukvice svetiga roženkranca. Natisnil je dalje knjigo premišljevanj Nebeški cilj in obširen katekizem Navuk kristjanski. V rokopisu je ostal Dictionarium latino-carniolicum, namenjen za srednje šole. Preko Hipolita in Pohlina je mnogo njegovih besed prišlo v književnost, do Murka in Janežiča je ta najboljši slovenski slovar. V rokopisu je ostal dalje prevod sv. pisma. Nemalo pobudo za književno delo je dala Kastelje ustanovitve tiskarne v Ljubljani, s čimer je bil tisk knjig silno olajšan. S svojo prvo knjigo je prekinil Kastelje več kot polstoletni molk na slovenskem književnem trgu. Umrl je leta 1688 v Novem mestu, kjer je tudi pokopan.

1. 1712., se je rodil kasnejši pruski kralj Friderik Veliki. Zdel je osrečiti svoje podložnike, povzdigniti prusko moč. Hrepenel je po bojni slavi, po razširjenju svoje države in po odličnejšem mestu med evropskimi vladarji. Čas za izpolnitev teh želja se mu je zdel ugoden, ko je zatihnil oči cesar Karel VI. Najprej si je v avstrijski nasledstveni vojni pridobil Šlezijo, pa se moral prav zaradi nje v sedemletni vojni boriti za obstoj svoje države, na vzhodu je razširil državo na škodo Poljske, ki mu je morala odstopiti zahodno Prusko brez Gdanska in Torunja ter okrožje ob reki Noleč, s čimer je bil pruski del države povezan z braniborskim. Svojo državo je tudi na znotraj preuredil in tako ustvaril trdne temelje za njen nadaljnji razvoj. Friderik je dvignil Prusijo na stopnjo vesile. Umrl je 1786.

25. prosinca:

1. 1348., okoli treh popoldne je močan sunek pretresel vse dežele od Adrije do Donave, najhujše je prizadel potres Korosko in Kranjsko. Razdejanj je bilo 26 mest, mnogo cerkva in nad 40 gradov. Višek razdejanja je bil v Ziljski dolini. Visoki Dobrač je še vsled prejšnjih potresov kazal na mnogih krajih razpoke, usodnega dne pa je goro tako silno pretreslo, da se je razpočila in del gore se je zvalil v dolino. Ta silen usad je zasul 17 vasi in gradov ter zajel Ziljo, da je narasla v jezero. Hudo razdejanje je bilo tudi v Beljaku, razen nekaj lesenih kolib ni od mesta ničesar ostalo. O škodi na Kranjskem nam viri ne vedo veliko povedati.

Največje veselje
bo mladim in starim
napravil lepi roman z 200 slikami

»IVANHOE«

Dobite ga v vseh knjigarnah,
pa tudi v uredništvu »Slovenca«.

Za današnji dan

Koledar

Torek, 25. prosinca: Pavel, apostol spreobrnjen, Ananija, mučenik; Popon, mučenec.

Lunina sprememba: 25. prosinca: mlaji: ob 16:24. Herschel napoveduje lepo vreme.

Sreda, 26. prosinca: Polikarp, škof in mučenik; Pavla, vdova; Alberik, opat; Batilda, kraljica.

Dramsko gledališče
»Robinson ne sme umreti«. — Red Terek. — Ob 16.30.

Operno gledališče
»Mrtve oči«. — Red B. — Ob 16.

Kino »Matice«
»Lažni kljuke«. — Predstave ob 14.30 in 17.

Kino »Union«
»Melodija velemest«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino »Sloga«
»Bolha v ušesu«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba
Nočno službo imajo lekarnarje: dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Dramsko gledališče

Torek, 25. januarja ob 16.30: »Robinson ne sme umreti«. Red Terek.

Sreda, 26. januarja ob 16.30: »Vera in nevera«. Red Sreda.

Četrtek, 27. januarja, ob 16: »Normanski junaki«. Izven. Cene od 23 lir navzdol.

Red Sreda bo imel v Drami v sredo predstavo »Vera in nevera«, tako da ta predstava ne bo za red A, kakor je bilo sporočeno v nedeljskem časopisu.

Operno gledališče

Torek, 25. januarja, ob 18: »Mrtve oči«. — Red B.

Sreda, 26. januarja, ob 18: »Traviata«. Izv.

Sprememba opernega sporeda je bila najnuj potrebna zaradi obolenj nekaterih članov gledališča. Zatorej v sredo ne bo napovedane »Melodije sreče«, ampak »Traviata«, izven abonmaja.

Opera bo ponovila letos mladinski opereto J. Gregora »Princeska in zmaja«. Delo bo nekoliko predelano, da bo njegova vsebina živahnost in otrokom bolj razumljiva. Priljubljenost tega dela pri mladini je upravičena, v njem nastopajo živali, ki jih mladina tako ljubi: zajčki, vervele, lisčka, mačka, petelinček, volk, medved in troglavci zmagajo, neorečna kraljica, kralj, hudoben elgan, pogumen Joško in njegova sestra Anica, šegavi dvorni norček, vile, sedem palčkov, katerih koračnica je otrokom dobro znana. Prva letosnja predstava bo predvidoma v nedeljo, 30. t. m., ob 10.30.

SLOVENE

27. januarja 1944

4. ČETRTKOVA STRAN

Krvavel je naš narod pod turškim kopitom,

a izkvravel ni —

še bolj krvavo je zlo

komunistične OF

toda naš narod je zdrav in bo tudi

to kugo prebolel

Oddajniška skupina Jadranske primorje
RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 25. januar:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji spozdrav: vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo: izjava pod vodstvom dirigenta prof. Alberta Dermelja radijski orkester — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Za vsakega nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Opoldanski koncert — 17.45 Zdravniška ura — 19 Slovenska ljudska odgaja — 19.30 Poročila v slovenščini, predelje sporeda — 19.45 Mala glasbena medigra — 30 Poročila v nemščini — 20.10 Vsa-kemu svoj napav — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Glasba za lahko noč.

Odpiranje in zapiranje samostojnih trafik

Na podlagi 8-a 71 Zakona o državnih monopolih predpisuje Monopolna uprava glede odpiranja in zapiranja samostojnih trafik sledeče:

Samostojne trafike se morajo ob delavskih odpreti ob 7.30 in zapreti ob 18.30.

V času od 12.30 do 14.30 morajo biti samostojne trafike zaprte.

Ob nedeljah in ob obveznih praznikih imajo samostojne trafike biti zaprte ves dan; v teh dneh je tudi nesamostojnim trafikam prodaja tobaka prepovedana.

Tistim, ki gredo na Dolenjsko

Informativni urad sporoča: Vsi tisti, ki želijo potovati na Dolenjsko, naj se prej javijo v Kmečki pisarni v Kolodvorski ulici, kjer dobijo vsa navodila.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani vabi vse člane profesorjskega zbora, da se v dneh od 26. do 28. jan. javijo v ravnateljski pisarni v nujni in važni zadevi in sicer v dopoldanskih urah. — Ravnateljstvo.

Tam dol na Dolenjskem. V februarju izide knjiga s tem naslovom kot prikaz Dolenjske v besedi in posmi. V njej bodo opisane zemljepisno-pokrajinske in narodepisne posebnosti ter nekateri zgodovinski dogodki dolenjske dežele, obenem pa bo predočeno, v koliko je vse to odjeknilo v naši pesmi. Zaradi ugotovitve naklade sprejema pisec dr. France Ogrin, Vidovdanska cesta 3, I. nadst., naročila. Naročniki naj označijo, ali žele broširano ali v polplatno vezano knjigo.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Star načrt se uresničuje

Šiskarji in meščani, ki imajo opravka v severnem delu mesta, so te dni z začudenjem opazili, da poglabljajo na prehodu Gosposvetske ceste čez železniško progo teren za zgraditev novega tretjega železniškega tira. Pri delu je zaposlenih več sto delavcev, tako da izgleda, kakor bi se ob progi naselilo živo človeško mravljišče. — Tako se je uresničila že zdavnaj potrebna razširitev železniškega omrežja znotraj mesta, da bi se tovorni promet laglje in hitreje nemoteno razvijal. Hvalevredno je, da se je stvar tako uredila, da s tem notranji mestni promet ne bo prav nič prizadel, kajti novi tir nikjer ne prekorači že preje obstoječega železniškega omrežja.

Posestne spremembe po zemljiški knjigi

Zemljiška knjiga, ki je v lanskem letu zaznamovala 5022 poslovnih števil, ko je bilo predlanskim 4115, je v zadnjem času zaznamovala že več posestnih sprememb. Tako:

Smerkolj Waly, žena kleparskega mojstra v Florijanski ulici 7, je prodala nedl. Polonci Gričević, Rožna dolina VIII-2, v kat. obč. Karlovske predmestje se nahajajoči zemljiški parceli št. 77-42 gozd v izmeri 729 kv. metrov in šte. 83-10 travnik v izmeri 1642 kv. m za 47.420 lir. — Robek Josip, zasebnik, Dvorni trg 1, in Frankovič Robert, zasebnik, Cegnarjeva 3, sta prodala Ivanu Bahovcu, trgovcu, Stari trg 20, travniško parcelo št. 916 k. o. Trnovsko predmestje v izmeri 1159 kv. m za 15.000 lir. — Ham Ferdinand, posestnik, Kolezijska 2, je prodal Janezu Breskvarju, geometru, Cesta na Loko 28, parcelo št. 622-2 k. o. Trnovsko predmestje v izmeri 16 kv. m za 300 lir. — Marolt Ivan, posestnik v Šmartnem ob Savi 22, je prodal dve v k. o. Moste se nahajajoči zemljiški parceli: Jožetu Kušarju, posestniku v Ljubljani, Uršičev stradan št. 50, šte. 770-3 njiva v izmeri 1436 kv. m za 15.000 lir. in Ludviku Venturini, mizarskemu mojstru na Izanski cesti 141, št. 770-2 njiva v izmeri 1238 kv. m za 15.000 lir. — Seidl Marija, posestnica, Celovška cesta 63, je prodala Fr. Moharju, trgovcu, Medvedova ulica 23, gozdno parcelo št. 785-1 k. o. Zgornja Šiška v izmeri 7400 kv. m za 15.000 lir. — Stavbna družba d. d. v Ljubljani je prodala Franu Neredu, mesarju in gostilničarju, Rožna dolina IX-3, travniško parcelo št. 1126-1 k. o. Vič iz meri 3050 kv. m za 8500 lir.

Sredozimci so naklonili milo zimo

Sredozimci, to so svetniki od 15. do 25. januarja, ki so v pratikah označeni kot Pavel Puščavnik, Anton Puščavnik,

Dnevne novice

Dužnim pastirjem! Molitveni ur! »Za mir med narodi« in »Za blagoslov narodu in domovini« sta izšli. Knjižnica priporoča samo sebo zaradi svoje aktualnosti in krasne vsebine kot najprimernejšo za skupno čenjenje Najsvetejšega Zakramenta. Dobite jo v Gorici v Katoliški knjigarni, v Trstu pa v knjigarni Fortunato, Via Paganini, zraven sv. Antona Novega, v Ljubljani (na veliko) na Sv. Petra nasip 17 (krojač Pirman), na drobno pa v Ljudski knjigarni, Mladinski založbi (Stari trg) in pri Štillgoju v Františkanski ulici.

Popravila čevljev. Begunel in zamudniki, ki se do danes še niso prijavili za popravila čevljev, naj se čimprej, nepreklicno pa do 15. febr. t. l. prijavijo pri svojih delavcih z oblačilnimi nakazilci. Pozneje se prijave ne bodo več sprejemale.

Za večerni tečaj, ki se bo prišel 1. februarja in se zanj vršijo tehnične priprave, moram vedeti število udeležencev, zato opozarjam vse one, ki se še mislijo prijaviti, naj to stori čimprej. France Gorše, akad. kipar, Gosposvetska cesta 12.

Železniška gospodinjstva šola. — Novi kuharski in šivalni tečaji Nabavljalne za druge uslužbencev državnih železnice se prične 1. februarja. — Vse informacije glede vodstva šole v pisarni Železniške menze, Pražakova 19 (spodaj).

Doloreve tablete proti gripi, revmatizmu, migreni, glavobolu in zobobolu priporoča lekarna mr. Babovec.

Pijte Ziklo čajno mešanico s Aetronom.

Lov na kite je glavna zgodba zanimive knjige »Beli kit«, izšla v založbi »PLUG«, Miklošičeva 20. Ugodni plačilni pogoji! — Zahtevajte prospekt!

Noža, Vincenc in Pavel apostol, so pri kmečkih ljudeh znani kot oni, ki prinašajo najhujši mrav v deželo in ko se potem zima prevrne.

Sredozimci so nam letos naklonili milo zimo. Ni bilo hudega mraza. Po 22 dneh, ko ni bilo niti desetinko milimetra padavin, ko ni bil niti en dan deževen ali snežen, je sedaj za svetega Pavla nastopil vremenski preobrat. Barometer je v 24 urah rekordno padel za 15 mm, temperatura se je dvignila tako nepričakovano, da že kmalu ne tako. V nedeljo je vladal jutraj še zmeren mrav, ko je bilo —4 stopinje, a v ponedeljek jutraj za toliko stopinj nad ničlo, torej v 24 urah dvig jutranjega temperaturnega minimuma za 8 stopinj. V soboto popoldne smo imeli 7 desetink pod ničlo, v nedeljo pa 7 stopinj nad ničlo. Ponoči je začelo deževati. Do ponedeljka jutraj je dežer na univerzi nameril že 4.6 mm dežja. To je bil prvi dež v letošnjem januarju, ki je tudi drugače po vremenskih zapisih mesec, reven na padavinah. Lani smo imeli za svečnico zelo čudno vreme. Po Pavlu se je vreme preobrnilo na bolje, nato pa je začelo na svečnico snežiti. Pa ne samoj to! Ponoči se je močno bliskalo, je grmelo in padala je celo toča. Vsekakor smo kritično dobo Sredozimcev letos dobro prestali in nismo hudo zmrzovali.

Razne nesreče in poškodbe

Na Mirju 27 stanujoči starovpokojenec Valentin Jadrav je padel na cesti in si zlomil roko. — Na Sv. Petra cesti 33 stanujoči zasebnik Jakob Ferjan pa se je pri padcu poškodoval na glavi. — 30letna brusarčeva žena Vida Hubrova si je pri padcu polomila desno roko. — 46letni delavec Stefan Skrlj si je zlomil levo ključnico. — V Begunjah pri Cerknici je 7letni mizarjev sin Mirko Zrimšek našel na travniku bombo. Igral se je z njo. Nastala je eksplozija. Deček je dobil hude poškodbe na obeh nogah. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnišnico. — V Šmartnem ob Savi se je ponesrečil 17letni delavec Vinko Kačar; zlomil si je nogo.

IV. simfončni koncert bo imel naslednji spored: 1. Beethoven: Simfonia št. 4; 2. Vitezslav Novak: Slovaška suita; 3. Dvofak: Karneval — uvertura za veliki orkester. Dirigent dr. Svava. Koncert bo v ponedeljek, dne 31. t. m. ob 18. v Unionu. Predprodaja se bo začela jutri v knjigarni Glasbene Matice. Kdor ima vstopnico za koncert, ki bi se imel vršiti 14. t. m., mu velja ista vstopnica za ponedeljski koncert.

KULTURNI OBZORNİK

Ljubljanska Drama: Premiera Leskovčeve »Vere in nevere«

(22. januarja 1944)

V soboto se je prvič dotipalo to slovensko delo od odra v našem poliknem gledališču. Zdi se, da je bilo marsikomu čudno nerazumljivo, da je preteklo od tedaj, ko je bilo delo ustvarjeno, do uprizoritve tako dolgo. »Vera in nevera« je prav tako kakor druge Leskovčeve drame, izpoved človeka, ki se ori za lepšo podobo sveta in življenja. Pisal jo je človek, ki je doživel trpljenje prejšnje svetovne vojne, taval po svetu, se vrnil in zdaj išče odrešujočo misel in vsebino človekovega življenja. Etični poudarek v teh dramah je prikazan neizprosno, hladno, razumsko, ne more se mu ustavljati, če si pošten. Pravičen je do zadnjega bistva. Leskovcu ne gre niti za zgodbo, ne duhoviti in se ne igra z besedami, kot smo to videli pri italijanskih dramatikih, njemu gre za idejo, za odrešilno misel. Skoraj pozablja na zgodbo, ne izdela, tako da je pomanjkljiva in večkrat nerazumljiva, Leskovec hoče samo čistih računov.

Zgodbo za »Vere in nevere« je zajel pisatelj na kmetih. Vrgel je žarek sve-

tlobe v vas: v gori se je utrgala velika skala in ko se je valila v dolino, je uničila kmetu Lavdonu polovico imetja. Tik pred Marlijnem znamenjem pa se je ustavila. Vas vidi v tem dužej in hoče postaviti tam, kjer je zdaj znamenje, cerkev, romarsko cerkev, kamor bodo prihajali romarji od blizu in daleč. Srečnja, posebno trgovka in gostilničarka Dagarinka se zavzema za cerkev zato, da bi ji prinašala mnogo zaslužka. Toda kapelica stoji na Lavdonovem svetu in on, ki ga ima sicer vsa vas za brezbožnega, ne da zemlje, da bi ljudje izvedli svoje sebične načrte. Kasneje pa Lavdon svet zaigra in zdaj ne more več preprečiti zlorabe vere. Zato odnese Marlij kip iz kapelice v svojo hišo, znamenje pa razstavi. V to zgodbo je vpletel pisatelj še povest zapuščene Lavdonovega nezakonskega sina, ki je taval zapučen po svetu, živel in trpel v veri, da je ubil človeka, pa se je zdaj vrnil k očetu in mu omaga v najtežjem trenutku. Lavdonovo trpljenje zaradi sinove usode in njegova borba s slabim očiscu je tega trdega kmeta in mu upogne koleno pred božjim obličjem.

Leskovec je hotel napisati ljudsko igro, saj jo je pisal za natečaj Prosvetne

zveze, toda ostal je tudi to pot zvest samemu sebi. Če bi jo utegnil predelati, bi se morda bolj naročeni želji približal, toda umrl je prej kot je mogel vzeti ponovno rokopi v roke. Tudi sicer je v delu več vrzeli, dvojnosti in nerazumljivosti. Lavdon v toliko nedogdan, da le iz nekega temnega odpora odvrne zlorabo vere, ni veren in vendar v vsej vasi najbolj veren. Tudi usode drugih ljudi niso povsem razvite, življenje in bolečine nekaterih oseb spoznavno šele, ko jih gledamo retrospektivno. Najmočnejše je prvo dejanje, nato pade in se tik pred koncem malo dvigne. Drama bo uspeła pred resnim občinstvom, še bolj takrat, če bomo delo prej prebrali ali pa ga ponovno gledali. Drama pa je vredna naše priprave. Iskrenost in bolečina, s katero je Leskovec pisal in se boril za resnico in lepoto, se more primerjati samo še s Camkarem pri nas. Njegov odpor do laži in hinavščine je znakovit in vabljiv. Podoba boljšega in lepšega človeka, ki jo pisatelj ustvarja, je prav v teh dneh žela zaskrbljenega rodu, ki trezno motri današnji svet in življenje v njem. Poštena in globoka misel je zavita v lepo besedo, ki nas opaja in osrečuje.

Delo je bilo uprizorjeno v režiji g. M. Skrbinske. Z edinstveno skrbjo in z veseljem je vodil priprave, delno spreminil zadnje dejanje, se zamislil v

vsak stavek in v vsebino misli in je to tolmačil igralcem. Igralski zbor je sledil tej roki, se v nenavadnem veselju do domače besede ogreval ob vsakem prizoru in je skušal dati vse, kar igralec premore. Tako je bila predstava dognana in čisto ubrana. Za to prizadevno delo smo vsem odrskim umetnikom hvaležni. Toda v celotni podobi bi si želeli malo drugačnega življenja. Zdi se, da je vse izvenlo malo preveč temno, razčlenjeno, nekam »sibensko«. Res da da besedilo lahko tudi tako oporo, vendar so v njem tudi mesta, ki sprost, ki so svetla in jasna, pa tudi topla. Imam občutek, da manjka toplote.

Igralci so bili ubrani in v režiji zamisel scene in vzdušja zajeti. Lavdon g. Cesarja je taka enovita podoba. Igralec, ki smo ga do zdaj videli skoraj le v burkah, je to pot pokazal čisto nasprotno stran igralskega izraza. Je to enotna, dosledna in povsem živa podoba. Morda sega nekoliko preveč v trdo skrajnost, seveda sledi režiji, in je v njenem smislu rešil svojo vlogo najbolje. — Tudi župnik g. M. Skrbinske je lepa podoba duhovnika, trd toda dober in pošten, duhovnik, kakor smo jih vajeni videti v interpretaciji Skrbinskih. Vendar je v nekatere župnikove besede položil možnost sprostitve, domačnosti, celo šegavosti. Mor-

da bi v tej smeri prvo dejanje mnogo bolj popolno zaživelo. — G. Vl. Skrbinske je ustvaril in Dizmi močno podobo, ki da s svojo skrivnostnostjo in nejasnostjo največ možnosti za vzdušje, ki je vladalo v vsej predstavi. Turen g. Severja je dognana in močna igralska podoba, ki kljub neznanosti, ki jo ji je pisatelj dal, zaživi v tej interpretaciji tako polno, kakor po svoji vsebini mora. — Marido igra ga. Boltar-Ukmarjeva s tisto skrbjo in umetniško silo, kakor druge svoje vloge. Čeprav ji povsem ne leži, ni čutili nikjer prisljenosti ampak v celoti živi. Vendar bi ji bilo v korist, če bi ji dala malo več toplote in manj razčlenjenosti. — Zelo dovršeno postavbo Dagarinke je ustvarila g. Kraljeva in je močno posebno v prvem dejanju. Pa tudi sicer je ta postavba prepričljiva, v potankostih izdelana, tako, da pod težo, ki leži na tej trgovki in gostilničarki ni klonila. — Feliksa Dagarina igra g. Nakrst nekoliko preveč krčevito, bolj umirjena sta Peter g. Bitenca in Tone g. Verdonika, e da jima manjka morda nekoliko kmečkosti. Kmete igrajo še gg. Blaž, Raztresen in Brezigar in to zelo dobro in skrbno, kvartača pa sta gg. Košuta in Gor

ŠPORT

Moste : Ljubljana 3:0 (2:0)

Po dolgem času so se včeraj tudi naši športniki-nogometaši prebudili iz dolgega spanja. Enajstoričnik Most in Ljubljana sta se domenili za trening tekmo. Kot da bi hoteli tudi narava pozdraviti prebujenje, tako lepo je sijalo sonce, le veter je bil malo v nepriključnosti.

Da ima nogomet med ljubljancema še vedno veliko prijateljev, je pokazalo tudi včerajšnje srečanje. Nekaj sto jih je prišlo, da vidijo svoje nekdanje ljubljence v zelenih poljih. Čeprav so časopisni napovedovalci minuli teden napovedovali, da bo tekma pač bolj za pregibanje tekmovalcev, je vendar res, da so imeli gledalci včerajšnje tekme kaj več kot pa je bilo napovedano.

Ljubljana je nastopila le z nekaterimi svojimi starimi močmi, ki so še vedno pokazale, da vedo in znajo kako se igra nogomet. Nekaj mest je bilo v njenih vrstah zasledenih od rezerv, dva, trije pa so bili gostujoči iz drugih ljubljanskih moštvev. Reči moramo, da tokrat ljubljana s svojimi mlajšimi močmi in gosti ni veliko pomenila. Najboljše so bili še vedno stari preizkušeni igralci Hacler, Perharic, Pilej; vsi ostali pa so bili povprečni. Slab dan je imel tudi Kriše v vratih.

Radovedni pa so bili gledalci, kateri fantje bodo igrali za Moste. Bili so to pretežno večino igralci bivše Tobačne tovarne, dalje pa nekaj takih, ki so člani ostalih domačih klubov, so pa za to in morda še za nekaj prihodnjih tekem pri prenovljenih Mostah v gosteh. Eno je pokazala včerajšnja tekma; da nove Moste niso več nekdanja Tobačna tovarna. Nič več ni nešportnega prerakanja, preostre igre in vsega tistega, kar je Tobačno pri gledalcih omrznilo.

Pozdraviti moramo lepo in smiselno igro obnovljenih Most. Prav tako moramo pozdraviti tudi prizadevanje ljubljane, da začne na zelenem polju. Prav, in več kot prav je, da so športniki spet začeli. Prijatelji nogometa so to prebujenje gotovo toplo pozdravili.

O tekmi sami pa je reči le toliko, da so Moste zmago v polni meri zaslužili. Še dva nadaljina dosežena gola jim sodnik ni priznal, nekaj ostrih strelav pa se je odbilo od podbojev, so se torej v prvem srečanju postavili; le tako naprej, to želimo prenovljenemu klubu.

Sodil je g. Jenko z nekaj pogreškami, sicer pa dobro.

Kaj je novega pri naših sosedih

Iz Trsta

Uradno je bilo objavljeno, da so bile po posredovanju vseh razpoložljivih sil izločene vse težave pri dovozu in razdeljevanju električnega toka. Od sobote zjutraj naprej je električna služba zopet normalna. Vendar se prebivalstvo opozarja, da naj omeji uporabo elektrike na najnujnejše potrebe.

Dobava tobaka za ženske ustavnice. Glavno monopolsko ravnanje je odredilo, da bodo z dne 6. februarja ustavnice dobile tobaka ženskam. Dne 7. februarja bodo začeli deliti moškim nad 18 let starosti po 40 gramov tobaka ali pa 40 cigaret, ali 8 cigar ali pa 16 cigaret ali pa 2 zavojčka tobaka za pipo po 20 gramov.

Zavarovanje za člane mestne straže. Tržaški Piccolo prinaša dnevno članke za vpis prostovoljcev v mestno stražo. V enem izmed zadnjih člankov pravi list, da se pripravljajo izvesti načrta zavarovanja in zavarovalnine za vse člane mestne straže.

Umetnostna razstava slikarjev Berganija in Rossini, ki je v tržaški galeriji, bo čez nekaj dni zaključena.

Razne nesreče. Zaradi nesrečnega padca je bil prejel v bolnišnico Andrej Bevelakua, 33 let star kmet. Dimnik se je vnel v ulici Rossetti 59, vendar pa so ga silili požar tako hitro zadušili, da je škoda neznatna.

Narodne straže v Istri. S sodelovanjem nemškega policijskega poveljstva bodo krajevne oblasti v Pazinu ustanovile narodno stražo, ki bo skrbela za javni red in mir. Pred nekaj dnevi je bilo prirejeno že veliko zborovanje vseh tistih, ki hočejo braniti domovino. Prostovoljcev se je prijavilo toliko, da se prvi oddelki že vežbajo.

Tramvajska nesreča. Na trg pri Sv. Jakobu se je pripeljala s tramvajem št. 1 Stefanija Zidarič, 46 let stara. Ker ni počakala, da bi se vozilo ustavilo, je pri skoku z vozila tako nesrečno padla, da ji je leva noga prišla pod kolesje. Noga je zelo hudo poškodovana.

Tržaško gledališče »Verdi« je v soboto zvečer izvajalo Puccinijev opero »La Bohème«. Glavno vlogo je pela Emma Tegani, Rudolfa pa je pel Ilia-cint Prandelli. Dirigiral je Oktavij Marini.

Z Goriškega

Sv. Križ pri Ajdovščini. V četrtek 13. januarja je 20 letni Benedikt Štukelj kopal na polju. Z rovnico je zadell ob topovski izstrelek, ki se je razletel ter ga močno ranil na desni nogi, katero so mu potem v bolnišnici morali odrezati. Ubogi fant še sedaj ni iz nevarnosti.

MALI OGLASI

FRIZER, VAJENKO sprejemam. Božič Vladka, Tavčarjeva 4. v

BRIVSKI POMOČNIK se sprejme. Ljubljana VII. Šiška, Cernetova ul. 23. Kranje Franc, brivce.

SREBRNINO kovance, žlice, verižice prstane, zapustnice, namizno orodje, vaze, ter druge dragocenosti kupimo po najvišjih cenah. Takojšnja gotovina. Rudolf Zore, Ljubljana Gledališka ulica 12.

STAVBNO PARCELO 700 do 1000 m², v bližini mesta, če je možno ob glavni cesti, takoj kupim — brez posredovalca. Ponudbe upravi »Slovenec« pod »1000« št. 430. (P)

SIVALNI STROJ »Singer«, nov, pogrešljiv, siva naprej in nazaj, z okroglim točnim, prodam. Podmilščakova 23.

FINA SITA, rešeta in rete prodaja Gospodarska zveza na Bleiweisovi c. 29. I

STEKLENIČE razne vrste, kupujemo. Plačamo dobro. Na vašo željo, jib prevzamemo na doma. B. Cukrin, Vodnikov trg št. 2.

Singer šival. STROJ tovarniško nov, in z posadna stroja prodam. Simundl, Dvorakova 3.

STEDILNIK tovarniško nov, in dva para moških čevljev, novih, št. 42, prodam. Naslov: Mestni trg, trgovina Lončar.

KLAVIRJE popravlja in uglašuje strokovnjak Rudolf Warbinek - Privoz 10, Prule, telef. 33-40.

BREZOVE METLE države za lopate, motike, omela itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova c. 29. I

KUHINJSKO OPRAVO popolnoma novo, izredno lepo, ugodno prodam. Naslov v upr. »Slov.« št. 568. I

POSODO za nasolitev mesa in kisline, iz mehkega in trdega lesa, dobite pri Gospodarski zvezi na Bleiweisovi c. 29. I

Zveste kure. Pridna gospodinja Terzija G. je imela več kokoši, katerim je dala tudi posebna imena. Kure so bile bistre glave ter so si vsaka svoje ime tudi zapomnile in so vedno pritekale. Nobena kokoš se ni odzvala ljubeznivemu je nekega lepega jutra gospa G. prišla na dvorišče in poklicala svoje ljubljence. Toda kakšno presenečenje jo je čakalo! Nobena kokoš se ni odzvala ljubeznivemu klicu. Gospa G. je vsa žalostna šla iskati svoje kure. Na dvorišču nekega soseda je bilo več kokoši. Gospa G. je zaklicala imena svojih petih kur. In glej čudo! Takoj so tri pritekale k njej in jo začele pozdravljati, seveda po svoje. Dveh pa ni bilo, ker sta se, kot je preiskava nato pokazala, že kuhali na ognjišču prijaznega soseda. Te tri pa, ki so bile še žive, je gospa G. koj odnesla domov. Zadržne dejanje te kurje žaloigre pa bo najbrž pred goriško sodnijo.

Gibanje prebivalstva. V tednu od 9. do 15. januarja se je v Gorici rodilo 11 otrok; umrlo pa je 22 ljudi. Porok pa je bilo 7.

Za začasnega viceprefekta v Gorici je imenovan dr. Astolfo Fabioli, prefekturni svetnik, ki je v Gorici že 18 let.

Požar. V bolnišnici v ulici Brigata Pavla se je v skladišču žimnic in stare ropotije vnel ogenj, ki je uničil precej žimnic in perila. Škoda je okoli 30.000 lir. Zdi se, da je ogenj nastal, ko so se vnele saje.

Živilska policija je v zadnjih dneh prišla več ljudi radi kršenja določb o prodaji oziroma kupovanju živil in drugih važnih predmetov. Med njimi so tudi Richard Cobelli, star 59 let, iz Rupe pri Mirni; Franc Peteani, star 42 let, iz Sovodnja; Ana Rudolf, stara 36 let, iz Gorice; Neža Šuligoj, stara 52 let, in Julka Šuligoj, stara 32 let, iz Lokovca.

S Spodnje Štajerskega

Hrabri Spodnještajerci. V bojih na vzhodnem bojišču je bilo v zadnjem času odlikovanih več Spodnještajercev z železnim križcem druge stopnje, tako: Martin Bevc in Viktor Valant iz Pilštajna, Janez Pilfer iz St. Ilja nad Mariborom, Anton Bobner iz St. Jurja ob juž. železnici in Franc Flies iz Zibike. Dalje Jožef Krč, Anton Rančigaj, Anton Cretnik in Anton Vengust.

Nesreče. 34 letna telefonistka Marija Wombek iz Maribora si je pri padcu zlomila levo nogo; 40 letni mizar Jožef Leskovar iz Črešnjevca pri Mariboru se je vsekali v levi gleženj; 52 letni inštalater Ferdinand Narad s Pobrežja si je pri vožnji z avtomobilom zlomil nogo; 68 letna vrtnarica Marija Markovič je padla in si zlomila desnico; 17 letni poljedelski delavec Jožef Javšnik si je pri sekanju drv ranil levo roko; 41 letni dimnikarski pomočnik Jožef Gorišek iz Smolnika

je dobil rane na glavi, ko mu je na mizi eksplodirala karbidovka, 29 letna ddnarica Alojzija Marholj iz Zgor. Rapanja je padla s kolesa in si ranila levo oko.

Iz Srbije

Črnogorci odobravajo Nedičevu politiko. Predsednik črnogorske narodne pokrajinske uprave, Ljuba Vuksanović, je te dni govoril svojim Črnogorcem. Njegov govor je prenašala tudi cetinjska radijska postaja. V njem je Vuksanović najprej navajal vzroke za razpad prejšnje države, nakar je podal pregled vseh dogodkov, ki so se odigrali na bivšem jugoslovanskem državnem področju, predvsem v Črni gori in Srbiji. Obširno je opisal vse zločine, ki so jih izvršile komunistične tolpe nad mirnim in nedolžnim črnogorskim ljudstvom. V zvezi s tem je Vuksanović nato govoril o politiki srbskega miniatrskega predsednika generala Nediča. Izjavil je, da lahko srbstvo v sedanjih nesreči reši samo Nedičeva politika, akcija komunističnega voditelja Tita pa ga vodi v neizprosno pogubo in smrt.

Začasni viceprefekta v Gorici

je imenovan dr. Astolfo Fabioli, prefekturni svetnik, ki je v Gorici že 18 let.

Požar. V bolnišnici v ulici Brigata Pavla se je v skladišču žimnic in stare ropotije vnel ogenj, ki je uničil precej žimnic in perila. Škoda je okoli 30.000 lir. Zdi se, da je ogenj nastal, ko so se vnele saje.

Živilska policija je v zadnjih dneh prišla več ljudi radi kršenja določb o prodaji oziroma kupovanju živil in drugih važnih predmetov. Med njimi so tudi Richard Cobelli, star 59 let, iz Rupe pri Mirni; Franc Peteani, star 42 let, iz Sovodnja; Ana Rudolf, stara 36 let, iz Gorice; Neža Šuligoj, stara 52 let, in Julka Šuligoj, stara 32 let, iz Lokovca.

S Spodnje Štajerskega

Hrabri Spodnještajerci. V bojih na vzhodnem bojišču je bilo v zadnjem času odlikovanih več Spodnještajercev z železnim križcem druge stopnje, tako: Martin Bevc in Viktor Valant iz Pilštajna, Janez Pilfer iz St. Ilja nad Mariborom, Anton Bobner iz St. Jurja ob juž. železnici in Franc Flies iz Zibike. Dalje Jožef Krč, Anton Rančigaj, Anton Cretnik in Anton Vengust.

Nesreče. 34 letna telefonistka Marija Wombek iz Maribora si je pri padcu zlomila levo nogo; 40 letni mizar Jožef Leskovar iz Črešnjevca pri Mariboru se je vsekali v levi gleženj; 52 letni inštalater Ferdinand Narad s Pobrežja si je pri vožnji z avtomobilom zlomil nogo; 68 letna vrtnarica Marija Markovič je padla in si zlomila desnico; 17 letni poljedelski delavec Jožef Javšnik si je pri sekanju drv ranil levo roko; 41 letni dimnikarski pomočnik Jožef Gorišek iz Smolnika

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali ob bridki izgubi naše nad vse ljubljene soproge, mame, stare mame, tašče in tete, gospe

Angele Štrekelj

se najprilicneje zahvalujemo, posebno pa vsem njenim prijateljicam, znankam in znanecem za častno spremstvo pri pogrebu in za darovane krasne vence in šopke cvetlic.

Srčno zahvalo izrekamo še posebej pevskemu društvu »Sava« in pevovodji g. Venturini-ju za ganljivo petje ter preč. duhovščini za zadnje spremstvo.

Ljubljana, 24. januarja 1944.

Za vse sorodstvo
Josip Štrekelj

Vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem javljam žalostno vest, da me je za vedno zapustil moj srčno ljubljani soprog, gospod

Rudolf Pušnik
mesarski mojster

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 26. t. m. ob 3 popoldne v Zal, kapela sv. Antona, k Sv. Križu.

Ljubljana, 24. januarja 1944.

Globoko žalujoča
Justina, soproga
in ostalo sorodstvo.

Umrli nam je naš dragi mož, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

Anton Černe

posestnik

Pogreb je bil v ponedeljek, 24. januarja ob pol 5 popoldne, iz hiše žalosti Ločnikarjeva 6, Glince, na pokopališče na Viču.

Ljubljana-Vič,
dne 23. januarja 1944.

Zaluojači: Marija, žena; Bogomir in Stanislav, sinova ter ostalo sorodstvo.

Umrli nam je naš ljubljani oče, stric in tast, gospod

Ivan Petrič

učitelj v pokou

Pogreb dragoga pokojnika bo v sredo, dne 26. januarja 1944 ob dveh popoldne v Zal, kapela sv. Andreja, na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 24. januarja 1944.

Zaluojače
hčere in sorodstvo.

Smrtnim ranam, ki mu jih je zadala podla zločinska roka, je dne 22. januarja t. l. ob 21.15 podlegel naš

Stanko Heinrichar

v 42. letu svojega le delu posvečenega življenja.

Dragoga pokojnika bomo spremlili v torek dne 25. t. m. ob 15.15 iz kapelice sv. Jožeta na pokopališču k Sv. Križu, kjer bo počival od prevoza v rodbinsko grobnico v rojstnem kraju.

Sv. maša zadušnica se bo brala v farni cerkvi sv. Petra v torek 1. februarja ob 7 zjutraj.

Ljubljana, 24. januarja 1944.

Heinricharjevi

NOV

Svet se odpira

ROMAN NAPISAL JOHAN BOJER

To je bilo spet, ko da ga je krenila po prstih, ona, ki je bila starjša. Ko je bila pot najbolj srma, je skočil z voza, konj pa je precej hitro stopal in jako se je moral potruditi, da je mogel iti vstrje voza, ki se ga je oprijemal. Ko so se ustavili, da bi si dali duška, je stopil naprej, prijel konja za udo in je dejal, da ne bi pogledal sestro:

»Ali ji je bilo tako k sreči?«
»To bi bil moral prej vprašati.«
»Ah, ve ženske čepite tu zgoraj in se vam še ne sanja ne, da gremo v nov svet! Povsod v boljših in reakcionarnih družinah se morajo vdati v to, da mladina stopa na nova polja.«

»Kakor govoriš, si s seboj zadovoljen?«
»Maščeval se je, ko je odgovoril: »O tem bova pa kdaj drugič govorila.«
Ko sta se spet vstrje peljala po drevoredu k dvorec, je dejala ona: »Zdaj se morava pa oba pobrigati za pogreb.«
»To pa tebi prepuščam.«
»Kaj? Meni?« Osuplo ga je pogledala.
»Seveda. Vede sta se vendar razumeli in v vsem soglašali in zato natančno veš, kakšen pogreb bi ona hotela imeti.«
»Sram te bodi, da veš!«

Kmalu nato pa jo je prijel za brado in jo tako pritisnil, da je pogledala kvilsku. In zdaj se je njegov obraz zablestel v smehljaju, ki ga je dobro poznala. »Saj vem, da se midva ne moreva pričkati,« je rekel. »Saj nisem mislil tako hudo.«
»Tako čudno je odmevalo po veliki hiši, ko sta šla brat in sestra po stopnicah navzgor proti spalnici, kjer je rajnica ležala. Lovrene je odprl vrata in je dal sestri, da je prva vstopila. Notri so bili zastori spuščeni, a v polmračju je bilo vendarle moči spoznati baldahinško posteljo, kjer je vdova z Bruseta ležala iztegnjena, s prekrižanimi rokami na prsih. Oči so ji bile zaprte, široka brada pa je molela naprej. Na nočni omari so bili njeni zlati naočniki, ko da bi morali biti še zmeraj pri rokah.

»Sem pojdi,« je zašepetala Loviza. Brat je obstal sredi sobe, ko da se ne bi upal prestopiti. Ko pa se je slednjič le približal, je moral prijeti sestro za roko in je začel ihteti. Tu je ležala ona, ki je skušala biti obema tako neskončno dobra, pa jo je on tako do dna razočaral. »Odpusti, mati,« je klical glas v njem in čutil je, da mora pokleknil in se razjokati.

Solze so ga skoraj zadušile in venomer je držal sestrično roko v svoji. Tako čudno je bilo to, da ne bo ta, ki je

tu ležala, nikdar več odprla ust za kako povelje.

Ko sta slednjič šla od nje proč, sta previdno stopala in sta tiho zaprla vrata, ko da bi vdova hotela spati in noče, da bi jo kdo zbudil.

Spodaj v hištrni je bila belolasa oskrbnica in je bila še bolj blede ko navadno: ponudila jima je roko v pozdrav. Brat in sestra se nista nikoli smela kaj več pajdašiti z njo in sta bila navajena na to, da je hodila okoli in se vedla, ko da bi bila nevidna. Zdaj se je pa močno prestrašila, ko jo je Lovrene objel in jo pobožal po licih.

Dobro se je zavedal, da ga je imela služničad rajši ko sestro in tudi on sam je imel vse rad. Ko je pokosil z Lovizo in oskrbnico, je moral oditi v kuhinjo, da je pozdravil kuharico in hlevarico. Sicer sta bili zmeraj jako veseli, kadar koli je prišel, danes pa sta videli, da je imel rdeče oči in obe sta koj imeli nesrečen obraz.

Nato je moral iti še ven, da je voščil dober dan agronomu in gozdarju, zlasti pa še svojim starim prijateljem med hlapi in dlnarji. Ola Langmoen mu je zunaj na dvorišču prišel počasi naproti. Njegova dolga brada je osivela. Položil je svojo široko, kosmato šapo mladeniču na ramo in dejal: »Vidiš, fant, tako je, tako.« Oskrbnik je bil njemu nekakšen oče, Resnično, kdo bi bil v letih, ko je odrasel, njegov prijatelj in njegovo zavetje, če ne on? Lovrene se je zavedal, da ga vsi gledajo in si mislijo: »To je pa novi gospodar,« in tudi sam je imel vzrok za to, da je menil isto. Le takšen

čuden občutek je imel pri tem. Severno od gospodarskih poslopij so bili nedavno zgradili majhne hiše za agronoma, gozdarja in švicarja in vprav Lovrene je bil to zahteval. Šel je zdaj tjakaj in se je začel pogovarjati z obema ženama in imel je s seboj sladkarije za velike in majhne otroke. Povsod je bilo, ko da ga izprašujejo pogledi: »Kako bo pa zdaj?« Njegove oči so odgovarjale: »Nič slabše.«

Ta dan je bil jako čudovit. Včeraj osorel je bil še na hrupnem štrajkovskem sestanku, kjer se je s pajdaši istih letal ko za stavo repenčič čez ta prekleti kapital. To je bilo včeraj. Danes pa je hodil tod okoli in je bil nemara sam eden največjih kapitalistov v deželi. Ali ni bilo to smešno? Kar dušilo ga je in mu govorilo: »No, kako boš pa to prebavil?« V redu, saj lahko stopi pred vsakogar in izjavi, da noče ničesar dedovati, da bo vse porazdelil med delavce in dlnarje. A stvar je bila taka, da je vprav hotel dedovati. Že več let se je veselil trenutka, ko bo postal gospodar in lastnik Bruseta. Danes pa je, kot bi dvorec, ljudje in pokrajina strmeli vanj in se mu smejali.

Taval je okoli in videl vse in nikogar in zdelo se mu je, da nima trdnih tal pod seboj, slednjič je razloglav obstal zgolj pri njih, se usedel na kamen, si z roko podprl brado in je strmel predse.

Sam Bog ve, da ni lahko biti mlad! Življenje ti toliko donaja, duša ti je tako odprta in brez obrambe, vse te napada, vse obvisi v tebi. V tej prostorni, bohotni pokrajini je preživel mlada leta, pod tem neskončnim nebom in ne-

mara mu je to tako razgibalo dušo, ki je bila pripravljena za igro, pripravljena za resnobo, za kljubovanje, za borbo, zlasti pa je bila pripravljena za to, da bi planil v kako tvegavost in nevarnost. Vse dobrine se ti tako naglo spreminjajo v glavi, kjer vrvi toliko tokov. Zda si trubadur s petjem in češenjem ženske, drug dan si Napoleon in nadčlovek, tretji dan pa delavec in enakost za vse. Ponosi si zavežeš z ruto glavo, da se lasje lepo uležijo, podnevi pa udrihaš po gospodi. So stvari, ki so tako krasne, da bi vse ljudi kar mahoma preskočili, in so spet druge tako grozne, da bi divjal in se jokal ali ubijal. Tu v graščini ni nihče utegnil, da bi se ukvarjal s hudourniki deške duše, vse to je viselo ko zavozlan konopec nad glavo, ki se je smel načigrati z njim, ki pa ga je včasih tdi zadel. Molči, fant! Molči pa ni nič drugega kakor bi pokrtil mino, ki čaka, ki ti, nekega dne pa se razpoči. Bilo je včasih, ko je vse njegovo bitje tako rekoč nečemu prisluskovalo ki je prihajalo, tam iz velikega sveta. To ni bila vojna in vsi tisti silni dogodki, nikakor, bila je neka nova duhovna sila, ki je slutil njen prihod in ki so z njo vsi njegovi občutki v taktu sodelovali. Kaj je bilo to? Ali je vedel? Kak sodni dan, kako novo jutro. Čutil je, da pomeni to sproženje nečesa, kar je zaprt — pa tudi v njem — in kdaj bo to prišlo? Poslali so ga na kmetijsko šolo in to je bilo dobro, ker se je zelo poglabinil v te stvari, a to ni bilo zadosti. Prostrana pokrajina v duši, veselje do duhovne razgibanosti, tista novost od tam zunaj — več je moral dobiti.